

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2024

Marek Humenský

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta Bezpečnostně právní

Katedra kriminální policie

**Specifické prostředky získávání informací používané zpravodajskými
službami ČR**

Diplomová práce

**Specific Means of Obtaining Information Used by the Intelligence Services
of the Czech Republic**

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Ladislav Pokorný, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Marek Humenský

Praha 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15.3.2024

Bc. Marek Humenský

ANOTACE

Diplomová práce se zaměřuje na vymezení okruhu specifických prostředků získávání informací používaných zpravodajskými službami České republiky a na zákonné podmínky jejich použití. Analyzuje procedury povolování jednotlivých prostředků se zaměřením na ty, u jejichž použití je zasahováno do základních práv a svobod občana. Součástí je rozbor a vyhodnocení relevantní judikatury soudů ČR a Evropského soudu pro lidská práva. Část práce se zaměřuje na srovnávání specifických prostředků získávání zpravodajských informací a zákonných podmínek jejich použití využívaných zpravodajskými službami České republiky s obdobnými prostředky užívanými u zpravodajské služby Slovenské republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

Zpravodajské služby* Zpravodajství* Informace* Specifické prostředky získávání informací* Oprávnění zpravodajských služeb*

ANNOTATION

The master thesis focuses on the definition of the range of specific means of obtaining information used by the intelligence services of the Czech Republic and the legal conditions of their use. It analyses the procedures for authorizing individual means, focusing on those whose use interferes with the fundamental rights and freedoms of citizens. It includes an analysis and evaluation of the relevant case law of the Czech courts and the European Court of Human Rights. Part of the thesis focuses on the comparison of specific means of obtaining intelligence information and legal conditions of their use used by the intelligence services of the Czech Republic with similar means used by the intelligence services of the Slovak Republic.

KEYWORDS

Intelligence services* Intelligence* Information* Specific means of obtaining information* Authorization of intelligence services*

Poděkování

Poděkování náleží vedoucímu diplomové práce doc. JUDr. Ladislavu Pokornému, Ph.D. za konzultace, pomoc a trpělivost při mé tvorbě. Také knihovně Policejní akademie v Praze za umožnění přístupu ke zdrojům informací.

Obsah

Úvod	7
1 Zpravodajské služby, zpravodajství a informace ve všeobecném pohledu ..9	
1.1 Postupný vývoj zpravodajství po současnost	11
1.2 Jednotlivá zpravodajská období	11
2 Zpravodajské služby z obecného pohledu	22
2.1 Principy činnosti zpravodajských služeb	23
2.2 Oprávnění zpravodajských služeb	26
2.3 Kontrola zpravodajských služeb	28
3 Zpravodajské služby a zpravodajský systém České republiky	31
3.1 Bezpečnostní informační služba (dále jen „BIS“)	33
3.2 Úřad pro zahraniční styky a informace (dále jen „ÚZSI“)	34
3.3 Vojenské zpravodajství (dále jen „VZ“)	34
3.4 Graficky znázorněné srovnání zpravodajských služeb ČR	36
4 Specifické prostředky získávání informací	37
4.1 Zpravodajské prostředky	39
4.1.1 Zpravodajská technika	40
4.1.2 Krycí prostředky a krycí doklady	43
4.1.3 Sledování	43
4.1.4 Nástrahová a zabezpečovací technika	44
4.1.5 Sledování osob a věcí	44
4.2 Využívání osob jednajících ve prospěch	44
5 Specifické prostředky získávání informací používané Bezpečnostní informační službou	44
5.1 § 7 Výčet zpravodajských prostředků	45
5.1.1 § 8 Zpravodajská technika	46
5.1.2 § 13 Krycí prostředky a krycí doklady	52
5.1.3 Sledování	54
5.2 Využívání osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby	55
6 Specifické prostředky získávání informací používané Vojenským zpravodajstvím	57
6.1 § 7 Výčet zpravodajských prostředků	58
6.1.1 § 8 Zpravodajská technika	59
6.1.2 Krycí doklady	67
6.1.3 Krycí prostředky	69
6.1.4 Sledování osob a věcí	69

6.2	Využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství ...	71
7	Zpravodajské služby Slovenské republiky	72
7.1	Slovenská informačná služba (dále jen „SIS“)	73
7.1.1	Zvláštní prostředky používané Slovenskou informační službou...	75
7.2	Vojenské zpravodajství (dále jen „VS“)	77
7.2.1	Zvláštní prostředky používané Vojenským zpravodajstvím Slovenské republiky	79
7.3	Policejní sbor Slovenské republiky – Úřad speciálních činností a operací prezídia Policejního sboru	80
7.4	Informačně technické prostředky používané Slovenskou informační službou, slovenským Vojenským zpravodajstvím a Policejním sborem Slovenské republiky	82
8	Srovnání prostředků získávání informací ČR a SR	85
9	Vybraná judikatura	88
	Závěr	93
	Seznam použité literatury	96

Úvod

Diplomová práce si klade za úkol představit specifické prostředky získávání informací používané zpravodajskými službami České republiky. Aby bylo možné tyto prostředky pochopit a zasadit si je do kontextu samotné působnosti zpravodajských služeb, je třeba nejprve nastínit základní informace o zpravodajských službách. Jedná se především o zpravodajské služby jako takové, jako prostředek fungování státu, dále funkce zpravodajských služeb, jejich základní dělení a představení jejich úkolů. Bez základních informací týkajících se uvedených oblastí by bylo pro neinformovaného čtenáře této práce složitější proniknout do samotné problematiky týkající se specifických prostředků získávání informací, které zpravodajské služby mohou využívat a používat. Aby nezůstala diplomová práce pouze na pomyslné domácí půdě, věnuje se její část i srovnání obdobných specifických prostředků získávání informací používaných zpravodajskými službami Slovenské republiky.

Prvotní část práce se tedy z uvedeného důvodu věnuje úvodu do problematiky zpravodajství. Samotná otázka zpravodajství v sobě zajisté ukrývá nepřeborné množství témat, kterými by se dalo při vlastním bádání zabývat. Nicméně pro lepší pochopení témata této diplomové práce bude, podle mého názoru, postačovat uvedení pouze základních, ovšem neméně důležitých a pro čtenáře do konceptu této práce zapadajících informací. Stejně tak by se dalo začít představovat zpravodajství a zpravodajské služby od nepaměti. Na toto téma bylo již sepsáno spousta knih a prací. Pro účely této práce bude dostačovat představení a zasazení problematiky do období úplných prvopočátků samotné existence lidstva po současnou situaci. Další část představuje čtenáři samotné zpravodajské služby České republiky. Tak vznikne ucelený obraz o jejich působnosti a zaměření. Tyto informace budou sloužit při studiu dalších kapitol, a to především jako pomůcka při hledání souvislostí a komparaci jednotlivých specifických prostředků získávání informací používanými zpravodajskými službami České republiky mezi sebou.

Následující kapitoly jsou věnovány samotným specifickým prostředkům získávání informací používanými zpravodajskými službami České republiky. Jsou v ní uvedeny samostatně jednotlivé prostředky, jejich popis, právní

ukotvení či způsoby a důvody použití/nasazení. Tím, že se jednotlivé prostředky a jejich použití/nasazení/využívání u jednotlivých zpravodajských služeb mohou odlišovat, věnuje se tato část jejich vzájemné komparaci mezi sebou.

Navazující kapitoly práce představují zpravodajské služby a obdobné orgány mající zpravodajský charakter, jež působí na území Slovenské republiky. Jedním z cílů této části je srovnání specifických prostředků získávání informací společně s uvedením oblasti zákonných podmínek jejich použití, a to zpravodajskými službami České republiky s obdobnými prostředky používanými zpravodajskými službami Slovenské republiky.

V poslední části představím oblast týkající se judikatury. Konkrétně příklady nálezů Ústavního soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva. Kapitola nastíní některé posuzované případy mající vliv na budoucí rozhodování příslušných soudů. Současně nabídne další z pohledů na problematiku specifických prostředků. A to v podobách, do kontextu reálných situací zasazených rozhodnutí soudů, ve kterých lze spatřovat právě důležitost a jistou specifičnost při řešení otázek věnujících se specifickým a obdobným prostředkům získávání informací používaných v dnešní moderní době.

1 Zpravodajské služby, zpravodajství a informace ve všeobecném pohledu

Pod pojmem zpravodajství a následně zpravodajské služby si člověk v dnešní době jistě představí spousty možných i nemožných termínů, více nebo méně pravdivých, ovlivněných především osobním pohledem. Pohledem jedince, který na sebe nechá působit informace, jako součást pouhého vlivu konzumního světa na svoji osobnost. Jsou jimi například beletrie, filmová produkce nebo odvětví digitálních a počítačových her. Jiný pohled ovšem má jedinec, který pouze nepřijímá bez ověření pravdivosti informace, které jsou mu často velice snadno dostupné a naservírované tzv. „*pod nos*“. Ono samotné ověřování informací, jejich zpracovávání a pochopení, stejně tak, jako jejich zasazování do kontextu událostí, je znakem moderního pohledu na svět. Podle mého názoru je velice důležité znát informaci jako takovou, aby si jedinec mohl sám vytvořit svůj názor a uměl jej zasadit do souvislostí. Otázkou tedy je, co že to ta informace vlastně je? Norbert Wiener¹ samotnou informaci definuje:

„Informace je název pro všechno, co se děje během interakce s vnějším světem, když se mu přizpůsobujeme a působíme na něj svým přizpůsobováním.“²

Jedná se o definici z mého pohledu velice názornou, avšak všeobecně ne příliš známou. Může tedy pomoci nahlédnout na otázku objasňování pojmu informace z dalšího úhlu pohledu.

Pro účely mé práce se ale zaměřím na zpravodajství a zpravodajské služby, coby nedílnou součást každého státu. Součástí provázející lidstvo od samotného začátku jeho existence po současnost. Od nepaměti bylo jedno ze základních pravidel důležitých pro člověka pravidlo přežití. Na existenci jedince, posléze tlupy a nakonec celé civilizace měla vliv bezpečnost. Zajištění

¹ NORBERT WIENER (* 26. listopadu 1894 – † 18. března) americký matematik a filozof, jeden ze zakladatelů kybernetiky.

² WIENER, Norbert. *Cybernetics or the Control and Communication in the Animal and the Machine*. 2nd revised ed. Paris: Hermann & Cie & Camb. Mass, 1948. ISBN 978-0-262-73009-9.

bezpečnosti lze tudíž považovat za primární potřebu. K tomu, aby mohla být ona bezpečnost zajišťována prakticky nepřetržitě, bylo třeba analogicky s postupem času, a především s rozvojem lidského myšlení, vytvářet útvary mající na starost vnitřní a vnější bezpečnost společenství. Tyto útvary se postupem času začaly formovat do specificky fungujících společenství. Tím, že základem veškerého vědění jsou informace, bylo třeba utvářet nové, specifické prostředky sloužící k získávání informací. Společenství se totiž nespokojila pouze se všeobecně známými informacemi. Potřeba získávat informace mnohem důležitějšího charakteru vedla k postupnému vytváření zpravodajských služeb. Tyto služby se prakticky neustále snaží vytvářet nové a nové postupy vedoucí k dokonalejšímu získávání, shromažďování a zpracování všech jim dostupných informací majících zpravodajský charakter.

Tak vzniká prakticky nikdy nekončící hra, jež má za úkol získat informační převahu v oblastech zájmů zpravodajských služeb. Být napřed se v této hře vyplácí, ale je přitom potřeba myslet i na hru soupeře. Pravidla totiž vždy nemusí být jasně dána. Hlavním cílem je protivníka převézt, oklamat jej, mít nad ním výhodu a tu následně využít ve svůj prospěch. Pravidla této hry mohou být všelijaká.

Oblast zpravodajských služeb není a ani ze své podstaty nemůže být úplně transparentní. Rozhodčí v této hře nechybí, mají svoji roli a prostředky, kterými mohou průběh kontrolovat. Taktika jednotlivých stran je poté postupně vytvářena na základě jednotlivých výher a porážek, úspěchů a nezdarů, pokusů a omylů, nebo nečestných vítězství při použití těch nejzazších praktik, jimiž mohou být zrada a smrt.

Jednotliví aktéři často bývají nepoznáni. Jejich zásluhy, které měly často vliv na aktuální dění a ovlivnily následný vývoj společnosti, zůstávají známy pouze úzkému okruhu lidí. Ovlivnit osudy lidstva zapojením se do událostí. Nebýt viděn. Být zahalen tajemstvím. Takto funguje zpravodajské společenství.³

³ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 3-13. ISBN 978-80-7598-725-9.

Proto je znalost oblasti zpravodajství a zpravodajských služeb odrazovým můstkem při snaze nahlédnout do této jistým tajemnem zahalené kapitoly ve vývoji lidské civilizace.

1.1 Postupný vývoj zpravodajství po současnost

Dnešní doba umožňuje dohledat značné množství historických pramenů poskytujících informace o vývoji zpravodajské činnosti v na sebe navazujících etapách lidské existence. Logickým faktem je postupný vývoj a vývoj utváří historii.

Samotný vynález písma usnadnil dnešním badatelům cestu za poznáním. Díky písmu lze dohledat nejrůznější záznamy z minulosti a dále s nimi pracovat, studovat je. To nám dovolí utvrdit se v názoru, že činnost mající zpravodajský charakter provází lidstvo už od prvopočátku svého vlastního fungování. Z bohaté historie zpravodajství se lze učit, protože některé, časem ověřené postupy a prostředky se využívají dodnes. Lze je tedy spatřovat při aplikaci i v současném zpravodajském světě.

1.2 Jednotlivá zpravodajská období

Potřeba přežití a zvědavost jsou charakteristickým prvkem **prvopočátků zpravodajství**. Činnosti mající tyto znaky praktikovala již první lidská společenství. Hlavním hnacím motorem tedy bylo zajištění vlastní bezpečnosti a zkvalitnění života ve společenství. S otázkou bezpečnosti souviselo tedy získávání informací o nepřátelských skupinách nebo o zvěři zajišťující přísun potravy.

Také zvědavost hrála nezastupitelnou roli. Dodnes platí, že zvědavost je hlavní hnací silou za poznáním. A u člověka to platí dvojnásob. V tomto období můžeme za hlavní metodu získávání informací označit pozorování. Nové poznatky získané pozorováním byly poté aplikovány do fungování společenství a bezesporu vedly k rozvoji společenství. Z tohoto období ovšem nemáme žádné hmatatelné důkazy, proto se tyto poznatky zakládají pouze na dedukci. I vzhledem k poměrně primitivním způsobům, kterými byla činnost mající jedny

z prvních znaků zpravodajství praktikována, ji můžeme označit za primitivní zpravodajství.⁴

První písemné prameny nám mohou vymezovat jedno z dalších období, a tím je **starověk**. Toto období lze formulovat jako začátek uvědomělého využívání zpravodajství, jako prostředku k získání vlastní převahy nad nepřáteli. Těmi mohli být lidé z jiného společenství nebo příroda samotná.

Při formování tamějších společenských útvarů bylo zapotřebí mít představu o chování nepřítele/hrozby. Tehdejší vládci si byli vědomi potřeby vytvořit fungující stát. Jedním z úkolů tedy bylo sestavení propracovaného systému státní správy a vybudování armády, která je vidět. Neméně důležitou skutečností bylo vytvořit armádu špehů a vyzvědačů – to znamená takovou, jejíž existence neměla za úkol být přímo na očích, zato však byla jedním z nejdůležitějších článků starajících se převážně o budování systémů a sítí majících za úkol pracovat s informacemi.⁵

Postupný vývoj těchto systémů přirozeně vedl k nacházení dalších a dalších oblastí využití. Hodnota informací stále nabývala na důležitosti. Od přímých válečných nebezpečí a přírodních hrozeb se tedy dostává zpravodajské zaměření i do oblasti interních. Těmi se stává například pozorování nálad ve vlastním společenství.

Představa o náladách panujících ve vlastních řadách je další důležitou oblastí. Umožňovala včas odhalit a identifikovat nespokojené jedince. Tím bylo možné předcházet rebeliím.⁶

Bible – kniha knih, i ta slouží jako cenný zdroj příběhů. V těch můžeme spatřovat starověké zpravodajské prvky. Za zmínku stojí průzkum země

⁴ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 3-14. ISBN 978-80-7598-725-9.

⁵ DVORNÍK, František. *Počátky zpravodajských služeb; starověký Blízký východ, Persie, Řecko, Řím, Byzantská říše, arabsko-muslimská říše, Mongolská říše, Čína, Moskevské knížectví*. Praha: Prostor, 2001. ISBN 80-7260-056-7.

⁶ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 3-20. ISBN 978-80-7598-725-9.

kanaánské Mojžíšovými vyzvědači.⁷ Izraelité vedeni Mojžíšem, jak popisuje Bible, do země zaslíbené využívali zvědy i před obsazením vesnic Emorejců.⁸ Takovýchto příběhů je kniha knih plná. Při jejím studiu lze spatřit mnohé prvky zpravodajské činnosti, samozřejmě s ohledem na jejich zasazení do časového kontextu doby.

Najdeme zde již zmiňovaný průzkum nepřátelského prostředí, získávání spolupracujících osob, zpravodajské hry, spolupráci s cizí mocností motivovanou různými okolnostmi nebo také používání dezinformací. Nám tyto příklady mohou posloužit jako důkaz důležitosti vlastnit informace.⁹

Číně bývá připisováno prvenství v oblasti utváření moderní zpravodajské činnosti. Čínský strateg a generál Sun-c' a jeho kniha „Umění války“, vydaná kolem roku 510 před n. l., jsou označováni za milník v oblasti zpravodajské a vojenské teorie.

Samotná kniha obsahující 13 kapitol, jejíž originál byl zapsán na bambusových pásech, je označována za nejstarší literárně doložitelnou vojenskou doktrínu a nejstarší dochovanou knihu strategického myšlení v dějinách lidstva. Kniha oplývá myšlenkami a principy, jež nachází svoje uplatnění prakticky ve kterékoliv době.

Uvést lze důslednost k dokonalému poznání vlastních sil, k detailnímu poznání protivníka, včetně poznání jeho osobních vlastností a rodinných vazeb.¹⁰

Poslední, třináctá kapitola nese název „*Využívání zvědů*“. Sun-c' v této kapitole zmiňuje pravidla při využívání zvědů a na jejich dodržování klade důraz. Rozděluje zvědy do 5 typů na:¹¹

Místní zvědové – obyvatelstvo pocházející z řad dané oblasti boje

⁷ BIBLE, Český studijní překlad. In: O Bohu, kniha Numeri (4. kniha Mojžíšova), kap. 13. Online. Dostupné z: <https://www.obohu.cz>. [citováno 2024-03-15].

⁸ BIBLE, Český studijní překlad. In: O Bohu, kniha Numeri (4. kniha Mojžíšova), kap. 21 a 32. Online. Dostupné z: <https://www.obohu.cz>. [citováno 2024-03-15].

⁹ BIBLE, Český studijní překlad. In: O Bohu. Online. Dostupné z: <https://www.obohu.cz>. [citováno 2024-03-15].

¹⁰ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 17-19. ISBN 978-80-7598-725-9.

¹¹ SUN-C'. *Umění války (The Art of War)*. 2. vydání. Brno: B4U Publishing s.r.o., 2014, s. 97-98. ISBN 978-80-87222-35-5.

Vnitřní zvědové – pocházejí z řad protivníkových vysokých úředníků a jsou v těchto řadách využíváni

Obrácení zvědové – zvědové protivníka, kteří jsou získáni pro vlastní záměry

Odsouzení zvědové – slouží k oklamání nepřítele. Vlastní zvědové ví o věcech, které odsouzení zvědové navenek dělají a prozradí je nepříteli

Přeživší zvědové – ti, kteří přijdou s informacemi o nepříteli

Revoluční pohled v oblasti strategického myšlení a potřebu rozvíjet oblast práce s informacemi jsou součástí celého díla Sun-c'. Za zmínku stojí myšlenky:

„Z celého vojska proto udržuj co nejužší vztah se zvědy. Nikoho neodměňuj štědřeji. A hled' na co nejvyšší míru utajení.“¹²

nebo:

„Osvícený vládce a moudrý vojevůdce proto ve svém vojsku vyhledávají může, kteří nad všechny vynikají inteligencí, a učiní z nich zvědy. Tak zajistí úspěch svým plánům. Na zprávách zvědů je totiž závislý pohyb celého vojska.“¹³

Důležitost zpravodajských informací lze spatřit i u dalších civilizací. Jsou jimi Římská říše, starověké Řecko, Egypt, Persie, Asýrie, Babylon, Chetitská říše, již zmiňovaná Čína nebo Indie. Zpravodajskému prostředí posloužily tyto civilizace utvořením základních myšlenek a postupů, jejichž prvky můžeme spatřovat i u zpravodajských služeb dnešní doby.

Namátkou se jedná o rozvoj šifrování nebo využití klamně strategie v podání Řeků (příkladem je využití trojského koně při obléhání města Troja). Egyptské způsoby předávání informací tzv. štafetovým způsobem a využívání

¹² SUN-C'. *Umění války (The Art of War)*. 2. vydání. Bmo: B4U Publishing s.r.o., 2014, s. 98. ISBN 978-80-87222-35-5.

¹³ SUN-C'. *Umění války (The Art of War)*. 2. vydání. Bmo: B4U Publishing s.r.o., 2014, s. 100. ISBN 978-80-87222-35-5.

šíření dezinformací ve svůj prospěch. Král Kyros, vládce perské říše uměl dokonale odměňovat své zvědy a motivoval tímto způsobem mnohé další, aby mu začali sloužit. Indický myslitel a politik Kautilja se svým dílem *Arhašástra* datovaného vzniku přibližně 300 let před naším letopočtem. V jeho díle, které bývá svojí hodnotou a obsaženými myšlenkami přirovnáváno k Aristotelově *Politice* nebo k Umění války od Sun-c', jsou uvedeny zmínky o výcviku, získávání a kontrole zvědů, o nutnosti kontroly vlastních obyvatel a úředníků pomocí špionáže.

Zajímavostí jsou metody využívání žen ve špionáži nebo politické vraždy prováděné za účelem dosažení vlastních cílů a přitom dbání na maximální možnou konspiraci a nemožnost odhalení panovníka, coby zadavatele.

Císař Gaius Julius Ceasar v čele Římské říše využíval různé způsoby šifrování a byla po něm pojmenována i jedna z nich, nazývaná Ceasarova šifra. Po jeho vraždě při zasedání senátu v Pompeiu divadlu se vlády ujal Augustus.¹⁴ Jemu lze připisovat zásluhy za vytvoření dvou typů zpravodajských jednotek: *Exploratores* – jezdci zjišťující postavení a velikost protivnickových legií, *Speculatores* – tajní agenti a kurýři.

Augustovy reformy vedly k postupnému vytvoření jedné z prvních známých a písemně doložených zpravodajských organizací založených císařem Dominiciánem v prvním století našeho letopočtu nesoucí název *Frumentarii*. Už tento samotný název znamenající v překladu *obilí* byl pouze krytím. Mělo z něj být patrné, že se jedná pouze o zásobovací složku spadající pod armádu. Skutečné povinnosti agentů měly zůstat navenek skryty.¹⁵

Středověk přispěl do zpravodajské historie rozvojem diplomatických vztahů. Vývoj společnosti směřoval k větší důležitosti budování vztahů mezi národy, což zákonitě znamenalo rozvoj v oblasti diplomacie a diplomatických vztahů. I zde hrála velkou roli potřeba vědět o protivníkovi co možná nejvíce informací, které lze využít ve svůj vlastní prospěch.

¹⁴ AUGUSTUS, celým jménem Gaius Julius Ceasar Octavianus (* 23. 9. 63 př. n. l. – † 19. 8. 14 n. l.) Octavianova matka Atia byla dcerou Caesarovy sestry Julie

¹⁵ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 14-21. ISBN 978-80-7598-725-9.

Byzantská říše využívala proti svým protivníkům zajímavou strategií. Tím, že proti ní stálo poměrně velké množství nepřátel, pokusili se tehdejší vládcové zapojit právě tento fakt ve svůj prospěch. Propracovanými diplomatickými hrami toto velké množství protivníků z různých stran přiměli ke vzájemným bojům proti sobě, a tak docílili většího vlastního bezpečí.

Odhady množství tehdejších špiónů zapojených do této strategie se odhadují na tisíce. Mezi Byzantskou říší a Perskou říší je z této doby zaznamenána jedna z prvních průmyslových špiónáží. Jednalo se o důmyslně propracovaný způsob propašování vajíček bource morušového a semen moruše v duté holi dvěma nestoriánskými mnichy. Byzantská říše se tímto činem dostala k jednomu ze svých nejdůležitějších zdrojů příjmů na úkor obelstěných Peršanů.

Mongolské kmeny využívaly k dosažení svých cílů psychologické působení na civilní obyvatele a vojáky protivníka. Jsou známy případy, kdy se mistrovským manipulováním cíleným právě na tyto dvě protivníkovy složky podařilo získat výhodnějšího postavení v boji. V reálu se toto působení projevovalo úmyslným šířením zpráv o krutosti a krvelačnosti vlastních vojsk.

Jako nástroj byli používáni placení dezinformátoři, nebo civilní obyvatelstvo. Při obsazování vesnic záměrně nechávali Mongolové naživu velmi malé množství obyvatel. Ti následně působili jako nosiči informací o krutých praktikách provázejících mongolské řádění. Své svědectví mohli dále rozšiřovat a budít strach v dalších obyvatelích.

Tehdejší potřeba znát informace se nevyhnula ani Vatikánu. Při snaze o šíření křesťanské víry a snahách o její pronikání do celého světa bylo výhodné znát cílové oblasti. Na misionářské mise byli vysíláni mnichové, kteří kromě samotného šíření víry a získávání informací o náboženství, zvycích a tradicích měli za úkol cíleně získávat například údaje o výzbroji a výstroji cizích armád nebo geografických údajích.

Novověk do doby 1. světové války zapůsobil na zpravodajskou činnost hlavně měnícími se společenskými podmínkami. Změny nastaly v oblastech společenských, duchovních, kulturních a ekonomických. V této době se začínají

objevovat zmínky o institucionalizaci zpravodajských služeb. Jako příklad můžeme uvést Angličany.

Král Jindřich VII. představuje předchůdce budoucí zpravodajské služby MI5. Osobně si do ní vybíral členy a stanovil pravidla, která byla dodržována. Ustály pojmy, jako jsou *Tajný agent* – coby místní osoba v dobrém postavení, *Informátor* – ten, kdo dostává za informace zapláceno a zpravidla bývá nižšího společenského postavení, *Špion* – pracuje pro tajnou službu a je v přímém kontaktu s lidmi ve veřejném životě různého společenského postavení.

Za dob Alžběty I., která po nástupu na svůj trůn v roce 1558 byla obklopena svými věrnými poddanými, na jejichž služby se mohla spolehnout. Příkladná věrnost zabránila její smrti.

Jedním z věrných poddaných byl sir Francis Walsingham. Cíleně vybudoval rozsáhlou zpravodajskou organizaci mající svoji síť špionů rozestou téměř po celé Evropě a její pomocí prosazoval anglické zájmy. Zabránil také pokusu španělského krále Filipa ovládnout Anglii a informoval královnu Alžbětu o chystaném spiknutí proti její osobě.

Do tohoto spiknutí, které se odehrálo v roce 1586, byla zapojena francouzská královna a skotská panovnice Marie Stuartovna. K odhalení došlo použitím jednoho ze zpravodajských prostředků sloužícího k získávání informací. Tímto prostředkem bylo kontrolování zašifrované korespondence.

Bylo tedy zapotřebí korespondenci nejprve dešifrovat a předat informace královně Alžbětě. Následně byla korespondence použita jako důkaz a rozsudek k popravě v podobě stětí hlavy byl vyřčen.

Francouzskou zpravodajskou službu v tomto období reprezentuje především Armand Jean du Plessis, známější je ovšem pod jménem kardinál Richelieu. Jako politik, diplomat a mistr v oblasti špionáže zorganizoval první řádnou politickou francouzskou zpravodajskou službu. Sloužila na ochranu krále Ludvíka XIII. před vnitřními i vnějšími nepřáteli a tvořila rozsáhlou špionážní síť. Nebál se do svých služeb získávat ani bývalé příslušníky sloužící v jiných službách.

První státní policii a špionážní službu v Ruské federaci založil Ivan IV., přezdívaný také jako Ivan Hrozný. V roce 1565 vznikla organizace nesoucí název *Opričnina*.¹⁶ Zvláštností je, že od příslušníků bylo vyžadováno nošení černého oblečení, jako nosili mniši, jezdili pouze na černých koních, jako pokrývka hlavy jim sloužil černý klobouk a byli na ně kladeny specifické nároky na chování.

Car Mikuláš I. založil Třetí oddíl kanceláře jeho veličenstva. Coby tajná policie měl tento oddíl sloužit k ochraně politiky a morálky v Rusku. Kromě jiných kompetencí bylo jeho úkolem využívat i jednoho ze specifických prostředků získávání informací, a to sledování – jako dohled nad zájmovými osobami, dohled nad cizinci a dohled nad náboženskými sektami.

Postupně byl Třetí oddíl nahrazen Oddělením ochrany veřejné bezpečnosti a pořádku, Postupem času byl nahrazen roku 1917 pod vedením Felixe Edmundoviče Dzeržinského tajnou službou s názvem ČEKA.

Během velkých válek po současnost charakteristickým rysem toho období je rozvoj v oblasti technologií. Objevy nových elektronických zařízení dovolují využívat jejich vlastnosti ve svůj prospěch. Postupné zavádění zařízení dovolujících zasílat zprávy na velké vzdálenosti, bez nutnosti mít v terénu lidskou sílu, otevřelo pomyslné dveře novým odvětvím ve zpravodajské činnosti.

Oblast komunikace se tedy stávala čím dál více využitelnou. To předvídatelně vedlo k potřebě utvářet vlastní oddělení zabývající se vývojem

¹⁶ OPRIČNINA, příslušníci byli nazýváni opričníci. Uvádí se, že celkový počet příslušníků osobního strážce cara bylo až 6 tisíc. Plnili funkci tajné policie. Byli vyjmuti mimo zákon a nikdo si na ně nemohl stěžovat. Pátrali po nepřátelích, které mučili a vyslýkali. Jejich činy při plnění úkolů byly neuvěřitelně kruté. V roce 1570 při odhalení údajného spiknutí proti Novgorodu bylo po dobu šesti týdnů prováděno „účtování“ s údajnými zrádci. Výsledkem bylo mučení stovky obyvatel a jejich následné utopení i s celými rodinami. Odhadované ztráty na životech jsou 3 tisíce lidí ve městě Novgorod a další 40 tisíc v širokém okolí. Ke zrušení došlo v roce 1572 poté, co opričníci nechtěli bránit Rusku před nájezdy krymského chána. Zdroj: GUMILJOV, Lev Nikolajevič. *Od Rusi k Rusku*. Bruno SOLAŘÍK (překladatel) Praha: Dauphin, 2012, s. 232-236. ISBN 978-80-7272-399-7.

elektronických a komunikačních zařízení uzpůsobených speciálně pro svoje vlastní potřeby.

Druhá polovina 19. století je tedy označována jako počátek moderní tajné služby, coby organizací, jaké známe dnes. O něco konkrétněji, první světová válka přinesla rozvoj signálního zpravodajství označovaného zkratkou SIGINT.

Již zmiňovaný rozvoj v oblasti technologií ale nebyl doposud vyzkoušen ve válečných podmínkách. To vedlo k poměrně značnému množství chyb. Například v oblasti nedostatečného šifrování vysílaných zpráv a jejich zabezpečení. Zachycení a následné jednoduché rozluštění nepřítelem poté způsobovalo ztrátu strategických výhod.

Konec první světové války znamenal pro všechny strany nutnost vyhodnotit svoje chyby a poučit se z nich. To vedlo k poměrně rozdílným pohledům zemí na problematiku důležitosti zpravodajství. Země směřem na západ, v čele s USA, svůj důraz na zpravodajskou problematiku spíše upozadily. Na druhou stranu Velká Británie, Německo a Sovětský svaz měly opačný přístup.

Meziválečné období tedy využily pro rozvoj a budování zpravodajských sítí, k získávání informací ze zahraničí a hledání spolupracovníků v různých oblastech. Tento zásadní rozdíl mezi přístupy vedl k tomu, že západní země byly z důvodu nedostatečné informovanosti překvapeny vývojem ve fašistickém Německu. Tomu se následně podařilo ovládnout ve svůj prospěch počátky 2. světové války.¹⁷

Konflikt jménem druhá světová válka znamenal pro všechny do něj zapojené strany další důvod k rozvoji zpravodajských prostředků a postupů. Každý stát světa tudíž vynakládá nemalé prostředky na rozvoj tajných služeb, které jsou jeho součástí. Lze říct, že každá země svoji tajnou službu, alespoň

¹⁷ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 24-32. ISBN 978-80-7598-725-9.

v nějaké podobě, má a využívá ji. Suverenitu země bylo v této době možné měřit právě podle využívané tajné služby.¹⁸

Zpravodajskou roli v průběhu uvedeného konfliktu hrálo především rozluštění německé šifry Enigma britskými kryptoanalytiky, rozluštění japonských zpráv a přímé využívání agentů nasazených v zájmových prostředích protivníka.

Konec války a výhra spojenců následně zaměstnaly zpravodajské služby z hlediska získávání informací v oblastech vědecké a technické infrastruktury, vyhledávání a získávání zájmových osob nebo v oblasti nalézání cenností ukořistěných nacisty.

Období studené války přineslo další vývoj zpravodajských služeb, které reagovaly na situaci mezi tehdejšími velmocemi USA a SSSR, včetně jejich spojenců. Vznikaly nové jednotky a oddělení mající na starosti specifické oblasti zájmů jednotlivých služeb. Jednalo se také o období různých reorganizací, slučování a rozdělování.

Nejznámějším konfliktem byla první berlínská krize, kdy došlo k zablokování zásobování západního Berlína ze strany Sovětského svazu, následoval konflikt na Korejském poloostrově, stavba Berlínské zdi v roce 1961, pokus Sovětů instalovat na Kubě jaderné rakety a následná obava z jaderného konfliktu.

Ve všech výše zmíněných situacích hrálo zpravodajství svoji roli. Konflikty nadále pokračovaly až do období na přelomu 80. a 90. let, kdy byla studená válka v listopadu roku 1990 ukončena.

Průběh 90. let se nesl v duchu rozvolňování zpravodajské oblasti. Aby následně na přelomu tisíciletí, s nárůstem hrozeb v podobě islámského terorismu a čínského či ruského vlivu, mohl zase nabrat na své důležitosti.

Kromě nadále využívaných metod HUMINT, tedy lidských zdrojů, se do popředí dostává potřeba rozvoje v technické oblasti. Mnohem větší důraz

¹⁸ KOHUTIA, Juraj. *Spravodajská etika*. In: ABSD. Online. Dostupné z: <https://www.absd.sk/upload/file/Kohutiar%20-%20Spravodajsk%C3%A1%20etika.pdf>. [cit. 16.02.2024].

v tomto období je kladen na sledování a odhalování hrozeb v podobě malých skupin až jednotlivců.¹⁹

Krátký historický exkurz je nedílnou součástí práce. Má za úkol čtenáře uvést do kontextu dnešního fungování zpravodajských složek. Lze si na něm demonstrovat postupný vývoj používaných zpravodajských prostředků, a to od těch nejjednodušších až po složité, specifické.

Na uvedených příkladech jde jednoznačně vidět důležitost jedince, coby součásti zpravodajské činnosti, vliv okolností na utváření úkolů pro zpravodajské služby a potřeba reagovat na vzniklé situace v co nejkratším čase a stejně tak nutnost neustále zdokonalovat své znalosti a dovednosti v odvětvích zpravodajské činnosti, a tak efektivně a včasné informovat o možných hrozbách oprávněné adresáty.

V uvedeném textu lze také spatřit vývoj samotných zaměření zpravodajské práce v průběhu času, a to od prvotních potřeb vlastního bezpečí – potřebu rozvíjet své znalosti, rozšiřovat své území a bránit jej – přes zamezování a jistou kontrolu nad vlivem jednotlivce majícím podporu v mase lidí, ať už za účelem dosažení kdovíjak prospěšného, většinou však pro sebe výhodného, až po vyhledávání nových moderních hrozeb v podobě organizovaného zločinu, extremismu, terorismu nebo využívání kyberprostoru k páchání trestných činů.

Podle mého názoru lze takto uvést další množství příkladů a důkazů potvrzujících důležitost zpravodajské činnosti v naší historii, kterými díky dochovaným písemnostem dnes oplýváme.

Ostatně mnohé z těchto příkladů lze spatřovat v dnes moderní seriálové nebo filmové tvorbě. Značné množství scénáristů se nechalo inspirovat příběhy naší historie a převedlo je na projekční plátna. Pravdivost a věrohodnost takovýchto děl ovšem musí konzument sám zvážit a ověřit si, zda se nejedná pouze o cílený produkt zaměřený na počet diváků, ve kterém se pravdy skrývá opravdu jen málo.

¹⁹ KOHUTJAR, Juraj. *Spravodajská etika*. In: ABSD. Online. Dostupné z: <https://www.absd.sk/upload/file/Kohutiar%20-%20Spravodajsk%C3%A1%20etika.pdf>. [cit.16.02.2024].

2 Zpravodajské služby z obecného pohledu

„Zvláštní orgány státu, jejichž prvořadým cílem, snahou a posláním je chránit stát a společnost tím, že ústavním činitelům a orgánům státní správy opatřují včasné, objektivní a kvalitní zpravodajské informace.“²⁰ Touto definicí lze představit všeobecný pojem zpravodajské služby. V odborné literatuře lze najít velké množství definic majících za úkol vysvětlit význam tohoto pojmu.

Všeobecně lze konstatovat, že se ve značném množství definic objevují významově podobné výrazy. Hlavní společné rysy v nich uvedených můžeme shrnout do následujících:

1. jsou to státní orgány,
2. jsou zřízeny za účelem získávání, shromažďování a vyhodnocování informací,
3. tyto informace jsou z bezpečnostní oblasti vymezené působností stanovenou příslušnou legislativou,
4. jsou poskytovány oprávněným adresátům – tj. příslušným ústavním činitelům (představitelům politiky),
5. popřípadě dalším státním orgánům,
6. mají sloužit jako podpůrné prostředky vedoucí k rozhodnutím vydávaných těmito orgány.

Z uvedeného vyplývají základní úkoly zpravodajských služeb v podobě získávání, shromažďování, vyhodnocování a následného předávání zpravodajských informací moci výkonné. Té mají sloužit jako podpůrný informativní prostředek k eliminaci případné budoucí hrozby z nich vyplývající.

Včasné a přesně předané informace slouží k získání strategické výhody v podobě možnosti plánovat kroky k eliminaci předvídaného negativního vývoje vedoucího proti chráněnému zájmu státu.

²⁰ ZEMAN, Petr. *České zpravodajské služby po roce 1989*. In BALABÁN, Miloš; STEJSKAL, Libor. et al. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010, s.232. ISBN 978-80-246-1863-0.

Zvláštní postavení zpravodajských služeb mezi státními orgány je dáno jejich právem disponovat **specifickými prostředky získávání informací**. Zde lze spatřovat rozdíl oproti jiným státním orgánům, jež takovými prostředky nedisponují. Oproti zpravodajským službám totiž jiné státní orgány disponují pravomocemi vydávat jednotlivé akty pro aplikaci práva. Mají tedy rozhodovací a výkonné pravomoci. Zpravodajské služby zpravidla v tomto pohledu nikoliv. Důležitost těchto prostředků je dána jejich nezastupitelnou rolí v podobě informačního nástroje průběžně monitorujícího bezpečnostní situaci v zemi a nástroje sloužícího k tvorbě státní bezpečnostní politiky.

2.1 Principy činnosti zpravodajských služeb

Základními principy uplatňovanými demokratickými zeměmi v oblastech postavení a činnosti zpravodajských služeb a zpravodajství samotného jsou:

Princip podřízenosti ústavě a zákonům – žádný státní orgán se v demokratickém státě nesmí pohybovat mimo meze jemu dané ústavním pořádkem a zákony

Princip nezbytnosti – volbou efektivních a vhodných prostředků naplňovat úkoly v oblasti svojí působnosti. Zasahovat do chráněných práv a svobod osob používáním přiměřených a šetrných prostředků

Princip proporcionality – střetnutí zájmu státu na zajištění bezpečnosti se zájmem na ochraně soukromí jednotlivce. Testem proporcionality posuzujeme, zda je opatření způsobilé k naplnění účelu, zda jsou použity nejšetrnější prostředky a zda pozitiva dosažená použitím daného prostředku převyšují negativa způsobená jeho použitím

Princip bezpečnosti a utajení – utajení identit zdrojů a zpravodajských důstojníků, metod a operativních postupů, technických prostředků, šetření a živých operací. Z principu působnosti zpravodajských služeb vyplývá potřeba garance ochrany získaných informací a jejich zabezpečení proti zneužití

Princip efektivity – přínos z výsledků zpravodajské činnosti musí být přiměřený finančním a materiální nákladům vynaloženým k jejich získání

Princip nezbytné znalosti – má za cíl zamezit získávání citlivých materiálů nepovolaným osobám, které je ke své práci znát nepotřebují, a současně umožnit přístup k informacím těm, kteří je pro výkon své práce

potřebují a musí znát

Princip předběžné opatrnosti – nutnost zvažovat přednostní nejhorší možné dopady, které mohou vzejít ze současné situace

Pravidlo třetí strany – informace získané od jiné služby nesmí být poskytnuty třetí straně, pokud s tím poskytovatelská služba nesouhlasí. Velice významný zpravodajský princip upravující mezinárodní spolupráci mezi službami. Porušení tohoto principu zpravidla vede k omezení další spolupráce a ohrožení vlastní důvěryhodnosti

Pravidlo ochrany dat – chránit svá data proti neoprávněnému nakládání s nimi, pracovat s nimi a ukládat je na základě postupů stanovených zákonem a vnitřními předpisy na různých organizačních úrovních²¹

Obecně lze tedy uvést, že základním úkolem zpravodajských služeb je předávání získaných informací vládě. Tyto informace jsou poté nástrojem pro přijímání a tvorbu vládních rozhodnutí. Pro vládu jsou adekvátní informace z oblastí bezpečnosti, obrany, ochrany demokratických principů pro fungování státu, ekonomického vývoje, zahraničního obchodu a zahraničních vztahů.

Stejně tak usilují státy o ochranu uvedených informací, které označují jako vlastní. Tuto ochranu je potřebné vnímat především před nepřítelem v podobě jiných států nebo nestátních činitelů. Takovými nestátními činiteli mohou být organizované zločinecké skupiny, skupiny usilující o ovládnutí a ovlivňování oblasti hospodářského vývoje nebo kritické infrastruktury nebo teroristické organizace.

Organizaci takto působících zpravodajských služeb můžeme rozdělit podle několika kritérií. Ty jsou závislé především na způsobu plnění úkolů, které tyto zpravodajské služby využívají, jaké specifické formy a metody práce k získávání požadovaných informací jsou jim na základě zákona umožněny a v neposlední řadě jejich samostatné státní zřízení.

Pro názorné a hlubší zkoumání rozdílů v míře a způsobu získávání a použití metod zpravodajské práce lze uvést politické zřízení v jednotlivých

²¹ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 39-48. ISBN 978-80-7598-725-9.

zemích. Příkladem je rozdíl mezi demokratickým a nedemokratickým společenstvím.

Nedemokratické společenství ve svém systému skrývá deficit v podobě kladeného důrazu na osobní lidskou svobodu. Ta není v takto orientovaných zřízeních na prvním místě. Využívá svoji represivní pravomoc ve svůj prospěch na úkor osobní svobody jednotlivce. Právní ukotvení není v těchto zemích striktně vymezeno. Nelze se jej tedy v mnohých případech dovolat, a to ani na základě zákona.

Oproti tomu působení zpravodajských služeb v demokraticky vedených zemích je právem vymezeno. Lze se na něj v zákonných důvodech odvolávat a napomáhá k ochraně svobody jednotlivce. Samotná struktura jednotlivých zpravodajských služeb je v různých zemích odlišná. Celá řada faktorů působí na fungování systému zpravodajství a činí z něj jednotný zpravodajský systém.

Mezi tyto faktory patří již zmiňovaný společenský systém a forma vládnutí v dané zemi. Dalšími jsou kulturní a historické souvislosti, ekonomická síla nebo rozpočtové možnosti, mezinárodní strategie země, geopolitická situace nebo samotné ambice.

Z uvedených faktů je možné vyvodit závěr, že neexistuje jednotný a jediný správný model k uspořádání zpravodajských složek. K dosažení vytyčeného cíle v oblastech zájmu a na základě strategie zemí pomocí zpravodajských složek je potřeba pohlížet na každou zemi individuálně, zasadit do kontextu historický vývoj, přes vlastní geopolitické umístění, nepřímo ovlivnitelné dění ve světě až po vlastní budoucí cíle, vyhodnotit bezpečnostní situaci a možné hrozby a podle toho vytvořit a uspořádat vlastní model služby, tzv. „ušitý na míru“.

I přes potřebu vlastního uspořádání a neexistenci jednotně použitelného, univerzálního modelu pro všechny státy můžeme na základě obecné analýzy použít následující obecné rozdělení: demokratické a nedemokratické zpravodajské služby, zpravodajské služby s vnitřní a vnější působností, civilní a vojenské zpravodajské služby.

Již z názvů je patrné, že pro zařazení jednotlivých služeb do kategorií musí splňovat základní znaky v nich uvedené. **Vnitřní působnost** – jejím úkolem je získávání informací uvnitř vlastního území. Slouží k ochraně určených zájmů státu. Tyto zájmy jsou uvedeny v jejich působnosti. Mohou být označovány jako *kontrarozvědné*.

Vnější působnost – jejím úkolem je získávání informací majících původ v zahraničí. Tyto informace se týkají úmyslu cizích států namířených proti státu vlastnímu. Podílí se na hájení zájmů vlastní země v zahraničí. Mají širší záběr působnosti oproti službám vnitřním. Mohou být označovány jako rozvědné nebo výzvědné.

Civilní služby – mají široké spektrum oblastí svého zájmu převážně v oblastech politických, ekonomických a bezpečnostních. Nezabývají se oblastí obrany a vojenských problematik.

Vojenské služby – oblastí jejich zájmu je problematika obranného a vojenského charakteru. Získávají informace mající vliv na obranyschopnosti státu.²²

2.2 Oprávnění zpravodajských služeb

Z působnosti zpravodajských služeb vyplývá řada úkolů. K tomu, aby mohly tyto úkoly služby plnit a naplňovaly tak svá poslání, mají možnost využívat různá oprávnění směřující k získávání informací v rámci jejich působnosti.

Zpravodajským službám k tomuto slouží zákonem specifikovaná oprávnění. Zde je možné spatřovat rozdíl oproti pravomocem. U zpravodajských služeb není zcela vhodné hovořit o pravomoci. Samotný výraz *pravomoc* bývá spojován s výkonnými oprávněními, která jsou spojena s rozhodovací činností státního orgánu. Z důvodu absence této činnosti u zpravodajských služeb proto uvádíme raději termín *oprávnění*.

²² KARAFFA, Vladimír; HRINKO, Martin; ZŮNA, Jaromír. et al. *Vybrané kapitoly o bezpečnosti*. 1.vyd. Praha: VŠ CEVRO Institut Praha, 2022, s. 321-324. ISBN 978-80-87125-35-9.

K výkonu své činnosti využívají služby otevřené zdroje informací a specifické prostředky získávání informací. Jejich specifikum lze spatřovat v tom, že při jejich používání může být zasahováno do ústavou zaručených základních práv a svobod, nejčastěji do práva na soukromí. K takovým prostředkům všeobecně patří: Odposlouchávání, přijímání, nahrávání a monitorování konverzace, telekomunikačních nebo jiných přenosů datového charakteru, a to jak ze zahraničí, tak na vlastním území. Dále také používání nepravé nebo cizí identity, přístup na místa sloužící k instalování pozorovacích prostředků, používání technologií k narušování a kopírování databází a jiných dat, požadování informací od poskytovatelů rádiových a telekomunikačních služeb o proběhlých a probíhajících přenosech, včetně obsahu, identifikace a lokalizace uživatelů, sledování a zaznamenávání informací, vyhledávání informací, otevírání dopisů a jiných zásilek bez vědomí odesílatele a příjemce, provádění prohlídky objektů.

Tato oprávnění jsou uvedena jako příklad. Každá zpravodajská služba se při jejich použití musí řídit svoji národní legislativou. Samotné používání je také závislé na působnosti jednotlivých služeb. Obecně je platné, že každý prostředek a způsoby jeho použití musí být zakotveny v právní úpravě a musí podléhat vnější kontrole. Zakotvení v právní úpravě znamená splňovat zásady subsidiarity a proporcionality – být v konkrétní, jasné a vyčerpávající formě uveden v zákoně.

Vnější kontrolu používání specifických prostředků provádí subjekty stojícími mimo zpravodajskou službu. Těmito subjekty mohou být soudce nebo soudy. Některé země využívají pro kontrolu státní zástupce, prokurátory nebo ministry.

Oprávnění zpravodajských služeb se liší také podle toho, zda se jedná o službu s vnitřní nebo vnější působností. U vnitřních služeb platí, že je používání specifických prostředků oproti vnějším poněkud méně komplikované. Ve všeobecné rovině problematiky specifických prostředků získávání informací je velká pozornost věnována legislativní otázce používání zpravodajských prostředků, zejména zpravodajské technice.

Zpravodajská technika má za úkol utajovaným způsobem pomocí technických prostředků získávat požadované informace při současném zasahování do základních lidských práv. Oprávnění a jejich rozsah je tudíž častým tématem u odborné i laické společnosti.

Cílem je dostat do jedné roviny práva a svobody jednotlivce společně s bezpečností společnosti a státu. Obě tyto roviny jsou totiž velice ústně spjaty. Současně s hledáním odpovědi na tuto otázku je ale potřeba hledat neustále se objevující nové hrozby. Proto i samotná oprávnění, jejich rozsah a podmínky použití procházejí v průběhu času vývojem. Je potřeba včas reagovat na možné hrozby a eliminovat jejich případné následky.

Příkladem mohou být útoky spáchané v New Yorku, 11. září 2001. Téměř všechny zpravodajské služby v krátké době po tomto úkoly začaly revidovat rozsahy svých oprávnění. Na základě vyhodnocení proběhlých událostí začaly zvažovat nové možnosti v boji proti teroristickým organizacím. Hlavními změnami bylo posílení oprávnění v oblasti financování teroristických skupin, vyhledávání zájmových osob a mezinárodní spolupráce mezi zpravodajskými službami při výměně a sdílení informací.

2.3 Kontrola zpravodajských služeb

K zajištění správného fungování zpravodajských služeb je významným předpokladem kontrola jejich činnosti. K řádnému plnění jejich funkcí tedy slouží zakotvení kontrolních mechanismů. Tyto mechanismy mají základ v právní a zpravodajské teorii, stejně tak jako v legislativní praxi. Tím je zaručeno jejich řádné fungování.

Kontrolní činnost slouží k zachování efektivity a zákonnosti. Eliminuje možnost zneužití postavení zpravodajských služeb a umožňuje jim zaujmout roli standardního státního orgánu. Tedy orgánu jednajícího podle zákonných požadavků pro svoji činnost a orgánu fungujícího na základě respektování zákona.

Potřeba kontroly pramení z toho, že zpravodajské služby pracují často s informacemi mající významnou hodnotu pro fungování státu. Tím, že ve většině zemí nemají služby výkonnou pravomoc, a tudíž nemají ani rozhodovací

pravomoc o právech a povinnostech osob, je existence jimi získaných informací jako výsledek jejich činnosti v mnohých příkladech předmětem diskusí.

Ze samotného principu fungování zpravodajských služeb vyplývá, že mnohdy může jejich činnost vzbuzovat nedůvěru. Ve spojení se zkušenostmi z historie, s přidáním informací všeobecně kolujících o činnosti nedemokratických služeb tedy vzniká další důvod potřeby zavedení funkčního kontrolního systému. Zjednodušeně tedy společně s postupným vývojem zpravodajských služeb rostla i potřeba jejich kontroly. Dodnes není zaznamenán žádný ucelený všeobecně fungující model kontroly zpravodajských služeb. Jednotlivé země si svoje kontrolní mechanismy nastavují na základě svého historického vývoje, politického a kulturního prostředí, ústavního zřízení v dané zemi společně s mírou potřeby a významu existence zpravodajské služby v jednotlivých zemích.

Přesto lze uvést, že společným faktorem určujícím nastavení řádné kontroly je zapojení exekutivy, legislativy a soudní moci, s možným zapojením dalších nezávislých orgánů. Podíl uvedených složek na kontrole je zvláště zásadní při potřebě užití specifických prostředků získávání informací jako nástroje pro získávání informací zasahujícího do osobních práv a svobod jednotlivce.

Obecně lze ve zpravodajské teorii rozdělit kontrolní mechanismy podle základního kritéria. Tj. podle postavení orgánů se dělí na kontrolu vnitřní a vnější.

Vnitřní kontrolu reprezentují mechanismy uvnitř služby. Ty jsou prováděny vlastními orgány služby. Takovými orgány jsou nadřízení pracovníci provádějící kontrolu jim podřízených pracovníků – orgány specializované kontroly v podobě vnitřních auditů v oblasti hospodaření s financemi, orgány inspekce mající na starost řešení otázek deliktů příslušníků služby společně s orgány starajícími se o vnitřní bezpečnost v oblasti vyhledávání možných bezpečnostních rizik u svých vlastních příslušníků.

Oproti vnitřnímu systému kontroly spadajícímu pod vlastní orgány služby existují vnější kontrolní orgány. Jejich kontrola je uskutečňována

prostřednictvím subjektů stojících mimo službu. Vnějšími kontrolní subjekty spadají pod jednotlivé sféry rozdělení moci ve státě. Jsou jimi sféra moci výkonné, zákonodárné a soudní moci a také subjekty nepatřící pod žádnou z uvedených mocí.

Výkonnou moc reprezentuje **exekutivní kontrola**. Základní forma kontroly založena na principu hierarchie. Nadřízeným subjektem bývá příslušný ministr vlády, předseda vlády, vláda nebo hlava státu. Kontrola exekutivou vyplývá z její odpovědnosti za financování a činnost zpravodajských služeb. Kontrola probíhá ve své základní formě cestou předkládání zpráv o činnosti.

Parlamentní kontrola není založena na hierarchickém principu. Kontrola je prováděna parlamentními politickými subjekty. Tím je zaručena možnost kontroly ze strany opozičních subjektů. Tím je zaručena její transparentnost a ze všeobecného pohledu tím vede k odstranění nedůvěry občanů při pohledu na roli zpravodajských služeb a jejich kontrolu. Ta je prováděna cestou příslušných parlamentních výborů, interpelacemi a cestou zvláštních orgánů zřízených pro kontrolu zpravodajských služeb. Kontrola probíhá v oblastech činnosti zpravodajských služeb, kontrola rozpočtu, schvalování ředitelů a v neposlední řadě kontrola používání *zpravodajských prostředků*.

Soudní kontrola spočívá převážně v kontrole zákonnosti nasazování a používání zpravodajských prostředků v situacích, kdy je zasahováno do základních lidských práv a svobod. Stejně tak spočívá v kontrole postupování dle zákonů při nasazování *zpravodajské techniky*. Soudní kontrola může fungovat i na mezinárodní úrovni. V evropském prostředí lze jako kontrolní nástroj uvést Evropský soud pro lidská práva, který svými rozhodnutími nastavuje určitá pravidla a limity v oblasti fungování zpravodajských služeb.

Zvláštní nezávislé orgány kontroly nespádají pod žádnou z mocí výkonných zákonodárných nebo soudních. Státy je mohou zřizovat na základě svých vlastních potřeb. Většinou se jedná o speciální komise zabývající se určitou problematikou nebo komise zřízené za účelem prověření určitého případu. Jejich členové bývají z řad odborníků na dané téma.

Kontrola tiskem a veřejností, společenská kontrola – u tohoto druhu kontroly na sebe naráží na jedné straně potřeba ochrany utajovaných informací a samotná nutnost jistého utajení činnosti zpravodajských služeb založené na principu utajení. Na straně druhé snaha tisku a médií proniknout do sféry zpravodajské činnosti, zejména z principu vyplývajícího z výkonu své profese. Proto se zpravodajské služby snaží svoji práci přiblížit do prostředí sdělovacích prostředků formou podávání informací o svojí činnosti v pravidelných výročních zprávách, prezentacích svého poslání na internetových stránkách nebo veřejných konferencích. Mezi kontroly lze zařadit i prvky kontroly služeb jednotlivci. V některých státech je tato možnost zakotvena v zákonné úpravě a odvíjí se od ní i určité povinnosti služeb informace podat, opět ale v zákonem stanovených případech a okolnostech.²³

3 Zpravodajské služby a zpravodajský systém České republiky

Zákon č. 153/1994 Sb., *Zákon o zpravodajských službách České republiky*²⁴ ze dne 7. července 1994.

Je zákon upravující způsob řízení, koordinaci a spolupráci českých zpravodajských služeb. Jsou v něm jednotlivě obsazeny prvky fungování zpravodajské komunity České republiky a uvádí základní parametry pro fungování jednotlivých služeb. Upravuje postavení jednotlivých zpravodajských služeb v systému zpravodajských služeb České republiky. Působnost, koordinaci a kontrolu zpravodajských služeb České republiky. Ukládá úkoly jednotlivým zpravodajským službám, určuje pravidla pro podávání zpráv službami oprávněným adresátům a poskytování informací zpravodajským službám. Na základě § 3 tohoto zákona:²⁵

²³ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 48-75. ISBN 978-80-7598-725-9.

²⁴ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

²⁵ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

V České republice působí tyto zpravodajské služby:

a) Bezpečnostní informační služba, jejíž příjmy a výdaje tvoří samostatnou kapitolu státního rozpočtu,

b) Úřad pro zahraniční styky a informace, jehož rozpočet je součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra,

c) Vojenské zpravodajství jako součást Ministerstva obrany.

Stanovuje také podle § 1. odst. 2²⁶ „Používání specifických prostředků získávání informací a vedení evidencí obsahujících údaje o osobách Bezpečnostní informační službou a Vojenským zpravodajstvím, jakož i postavení příslušníků zpravodajských služeb a jejich služební poměry upravují zvláštní zákony²⁷“. Z tohoto ustanovení vyplývá, že jsou zpravodajské služby oprávněny používat specifické prostředky získávání informací a vést příslušné evidence obsahující údaje o osobách.

Vedení takových evidencí je u Bezpečnostní informační služby upraveno zvláštními zákony uvedenými v zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. U Vojenského zpravodajství v zákoně č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Oprávnění Úřadu pro zahraniční styky a informace je upraveno a nachází svoji úpravu v zákoně č. 153/1994 Sb., Zákon o zpravodajských službách České republiky, a to pod § 18 a § 19. Dále jsou v zákoně č. 153/1994 Sb. uvedeny oblasti jmenování a odvolání ředitele zpravodajských služeb § 4. V neposlední řadě jsou v zde uvedeny otázky odpovědnosti za činnost zpravodajských služeb a jejich koordinaci § 7.²⁸

²⁶ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

²⁷ Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

3.1 Bezpečnostní informační služba (dále jen „BIS“)

Je upravena zákonem č. 154/1994 Sb. *Zákon o bezpečnostní informační službě*²⁹ ze dne 7. července 1994.

Samostatný zákon o BIS upravuje ve své druhé části postavení příslušníků, specifické prostředky získávání informací, evidence vedené Bezpečnostní informační službou a náhradu škody.³⁰ Podle tohoto zákona je BIS ozbrojená zpravodajská služba České republiky. Jejím úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování zpravodajsky relevantních informací získaných v rámci své působnosti a jejich předávání oprávněným adresátům.

Jde o vnitřní zpravodajskou službu s vlastním rozpočtem. Ten tvoří samostatnou kapitolu rozpočtu státního. Vlastní rozpočet má BIS jako jediná zpravodajská služba v ČR. Působnost bezpečnostní informační služby je upravena zákonem č. 153/1994 Sb., *Zákon o zpravodajských službách České republiky*. BIS na jeho základě zajišťuje informace: *a) o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům, svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, b) o zpravodajských službách cizí moci, c) o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství, d) o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy České republiky, e) týkající se organizovaného zločinu a terorismu.*³¹

Mimo tyto přímo zákonem stanovené oblasti působnosti plní BIS úkoly vyplývající z mezinárodních smluv nebo zvláštních zákonů, jimiž je ČR vázána. Vláda jmenuje ředitele BIS po projednání ve výboru zabývajícím se bezpečností Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Takto jmenovaný ředitel je odpovědný vládě, ta jej také může odvolat.³²

²⁹ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

³⁰ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

³¹ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

³² MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 115-116. ISBN 978-80-7598-725-9.

3.2 Úřad pro zahraniční styky a informace (dále jen „ÚZSI“)

Je upraven zákonem č. 153/1994 Sb., *Zákon o zpravodajských službách České republiky*³³ ze dne 7. července 1994.

Právní zakotvení ÚZSI nalezneme v části Zvláštní ustanovení o Úřadu pro zahraniční styky a informace pod § 17 až § 19 zákona č. 153/1994 Sb. Paragraf č. 18 upravuje použití *zpravodajských prostředků* a jejich možné použití. Podle tohoto zákona je ÚZSI ozbrojená zpravodajská služba České republiky. Jejím úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací mající původ v zahraničí. Tyto informace jsou důležité pro ochranu a bezpečnost zájmů České republiky v oblasti ekonomické a oblasti zahraniční politiky.

Jde o vnější zpravodajskou službu. Rozpočet ÚZSI je součástí rozpočtu Ministerstva vnitra. Ředitele jmenuje a odvolává ministr vnitra se souhlasem vlády. Stejně tak je ředitel odpovědný ministru vnitra za výkon své funkce. Stejně jako BIS plní ÚZSI, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva zavazující ČR, další úkoly z nich vyplývající.³⁴

3.3 Vojenské zpravodajství (dále jen „VZ“)

Je upraveno zákonem č. 289/2005 Sb., *Zákon o Vojenském zpravodajství* ze dne 16. června 2005.³⁵

Působnost a postavení Vojenského zpravodajství, včetně jeho spolupráce s ostatními zpravodajskými službami České republiky, jsou upraveny zákonem č. 153/1994 Sb., o Zpravodajských službách české republiky. Vojenské zpravodajství podle tohoto zákona zabezpečuje informace *a) mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost České republiky, b) o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, c) o záměrech*

³³ ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

³⁴ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 116. ISBN 978-80-7598-725-9.

³⁵ ČESKO. *Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

a činnostech namířených proti zabezpečování obrany České republiky, d) o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany České republiky.³⁶

V zákoně o Vojenském zpravodajství je celá třetí část, konkrétně § 6 až § 16, zaměřena na specifické prostředky získávání informací. Dále je na základě tohoto zákona VZ ozbrojenou zpravodajskou službou České republiky s vnitřní i vnější působností. Je součástí Ministerstva obrany. Ředitele stojícího v čele VZ jmenuje a odvolává se souhlasem vlády, po projednání v příslušném výboru ve věcech bezpečnosti Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, ministr obrany.

Ministru obrany je ředitel odpovědný za výkon své funkce. Stejně jako BIS a ÚZSI plní VZ, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva zavazující ČR, další úkoly z nich vyplývající.³⁷

1. července 2021 nabyla účinnosti novela zákona o VZ zabývající se kybernetickou obranou. Tako novela byla provedena na základě summitu NATO ve Varšavě uskutečněném v červenci 2016. Zde byl kybernetický prostor označen za jedno z dalších míst, kde mohou probíhat konflikty. Zákon byl vytvořen také na základě strategie a požadavků Národního úřadu pro kybernetickou bezpečnost a byl schválen vládou.

Kyberprostor lze tedy označovat za další prostor, ve kterém mohou probíhat útoky zaměřené proti České republice. Na základě postavení VZ v systému zpravodajských služeb, tj. vnitřní i vnější působnost, součást Ministerstva obrany, byla problematika kybernetických hrozeb svěřena Vojenskému zpravodajství.

Organizační součástí VZ budovanou od roku 2018 je také Satelitní centrum ČR se zkratkou SATCEN ČR. Úplné operační schopnosti dosáhlo 1. ledna 2020. Jeho úkolem je zajišťování obrazového zpravodajství IMINT.

³⁶ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

³⁷ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 116-117. ISBN 978-80-7598-725-9.

Takto získané údaje jsou následně sdíleny a využívány jak na místní, tak na mezinárodní úrovni. Jejich hlavní výhodou je poměrně velká rychlost a aktuálnost snímků, společně s jejich kvalitou.

SATCEN ČR na domácí úrovni spolupracuje s integrovaným záchranným systémem a dalšími státními institucemi. Díky tomu může sloužit jako podpora při živelných nebo průmyslových katastrofách.³⁸

3.4 Graficky znázorněné srovnání zpravodajských služeb ČR³⁹

	BIS	UZSI	VZ
Právní úprava	zák. č. 153/1994 Sb. zák. č. 154/1994 Sb.	zák. č. 153/1994 Sb.	zák. č. 153/1994 Sb. zák. č. 289/2005 Sb.
Rozpočet	vlastní kapitola	součást rozpočtu Ministerstva vnitra	součást rozpočtu Ministerstva obrany
Působnost (získávání, shromažďování a vyhodnocování)	Vnitřní působnost Informace: - o záměrech a činnostech namířených proti demokratickým základům svrchovanosti a územní celistvosti ČR - o ZS cizí moci - o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství - o činnostech, jejichž důsledky mohou ohrozit bezpečnost nebo významné ekonomické zájmy ČR - týkající se organizovaného zločinu a terorismu Plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je ČR vázána	Vnější působnost Informace: - mající původ v zahraničí, důležité pro bezpečnost a ochranu zahraničněpolitických a ekonomických zájmů ČR Plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je ČR vázána	Vnitřní i vnější působnost Informace: - mající původ v zahraničí, důležité pro obranu a bezpečnost ČR - o ZS cizí moci v oblasti obrany - o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečení obrany ČR - o záměrech a činnostech ohrožujících utajované skutečnosti v oblasti obrany ČR Plní další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon nebo mezinárodní smlouva, jíž je ČR vázána
Jmenování ředitele	Vláda po projednání v příslušném výboru PS ČR	Ministr vnitra se souhlasem vlády	Ministr obrany se souhlasem vlády po projednání v příslušném výboru PS ČR
Odvolání ředitele	Vláda	Ministr vlády se souhlasem vlády	Ministr obrany se souhlasem vlády
Odpovědnost ředitele	Vládě	Ministru vnitra	Ministru obrany
Parlamentní kontrola	Ano – Poslanecká sněmovna	Ne	Ano – Poslanecká sněmovna
Specifické prostředky získávání informací	Zpravodajské prostředky: Zpravodajská technika, krycí prostředky a krycí doklady, sledování Osoby jednající ve prospěch	Pouze pro ochranu činností na území ČR: Sledování osob a věcí, krycí doklady, nástrahová a zabezpečovací technika Osoby jednající ve prospěch	Zpravodajské prostředky: Zpravodajská technika, krycí doklady, krycí prostředky, sledování osob a věcí Osoby jednající ve prospěch

³⁸ KARAFFA, Vladimír; HRINKO, Martin; ZŮNA, Jaromír. et al. *Vybrané kapitoly o bezpečnosti*. 1.vyd. Praha: VŠ CEVRO Institut Praha, 2022, s. 333-337. ISBN 978-80-87125-35-9.

³⁹ Zdroj autor. Inspirováno v MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9.

Na základě výše uvedených popisů jednotlivých zpravodajských služeb České republiky můžeme vidět jejich právní ukotvení. Stručný popis jejich působnosti a rozsahu činnosti, stejně tak jako možnosti využívání specifických prostředků pro získávání informací.

Tento poměrně jednoduchý přehled bude podrobněji rozebrán v další kapitole. Pro lepší přehlednost jsem základní, podle mého názoru zásadní, údaje o jednotlivých službách, zakomponoval do tabulky. Tato tabulka má sloužit jako podklad pro studium dalších kapitol. Speciálně poslední údaj v tabulce je směrodatný pro vytvoření ucelené představy o možnostech využívání specifických prostředků jednotlivými zpravodajskými službami České republiky.

4 Specifické prostředky získávání informací

Na základě hlavního poslání zpravodajských služeb v podobě získávání, shromažďování a vyhodnocování zpravodajsky relevantních informací získaných v rámci své působnosti byly vytvořeny prostředky, které zpravodajské služby mohou využívat ke splnění tohoto poslání. U těchto prostředků je tedy nutné vymezit metody, způsoby a formy sloužící k získávání informací. Podle všeobecné zpravodajské teorie můžeme zdroje získávání informací rozdělit na:

- veřejně dostupné zdroje, ve zpravodajské praxi označované jako otevřené zdroje
- neveřejné zdroje informací, tj. zdroje přístupné jen subjektům, jež k nim mají oprávnění
- zdroje informací, ze kterých lze potřebné informace získat na základě použití specifických prostředků získávání informací. Jde o prostředky uvedené v příslušných právních předpisech jednotlivých zpravodajských služeb

Specifické prostředky získávání informací rozlišujeme na **zpravodajské prostředky a využívání osob jednajících ve prospěch** dané zpravodajské služby. Zpravodajské prostředky dále rozdělujeme na:

- Zpravodajskou techniku
- Krycí prostředky a krycí doklady
- Sledování
- Nástrahovou a zabezpečovací techniku
- Sledování osob a věcí

Každá zpravodajská služba je povinna získávat informace na základě právních předpisů v oblastech, které příslušné právní předpisy označují za spadající do její působnosti.

Zpravidla jde o takové oblasti zájmu státu, kde je potřebné postupovat ze stran zpravodajských služeb podle zásad konspirace a utajení. V případech, kdy by prozrazení zájmu zpravodajských služeb o konkrétní oblast mohlo přímo, nebo nepřímo ohrozit významné zájmy chráněné zákonem nebo by získávání informací z veřejných zdrojů mohlo být neúčinné či zdlouhavé nebo by získávání informací z neveřejných zdrojů podléhajících speciálnímu oprávnění mohlo ohrozit prozrazení zájmu zpravodajské služby o určitou oblast.

Aby nedošlo k těmto událostem, mohou zpravodajské služby využívat k naplnění svého poslání specifické prostředky získávání informací. K zamezení zneužívání těchto prostředků musí být vždy jejich využívání podloženo platnou právní úpravou, musí být použity způsobem a v rozsahu dle platného příslušného zákona.

Používání specifických prostředků získávání informací podléhá právním předpisům upravujících jednotlivé zpravodajské služby.⁴⁰ Základním právním předpisem je zákon č. 153/1994 Sb., *Zákon o zpravodajských službách České republiky*. Používání specifických prostředků u Bezpečnostní informační služby

⁴⁰ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 134-135. ISBN 978-80-7598-725-9.

je upraveno v zákoně č. 154/1994 Sb., o *Bezpečnostní informační službě*. Vojenské zpravodajství má tuto úpravu uvedenou v zákoně č. 289/2005 Sb., o *Vojenském zpravodajství*.

Zvláštní roli má Úřad pro zahraniční styky a informace. Podle zákona č. 153/1994 Sb., *Zákon o zpravodajských službách České republiky*, pod § 18 je ÚZSI oprávněn používat sledování osob a věcí, krycí doklady, nástrahovou a zabezpečovací techniku a osoby jednající ve prospěch ÚZSI starší 18 let. Uvedený zákon však neoznačuje tyto prostředky za specifické prostředky získávání informací, ale opravňuje ÚZSI je používat k plnění svých úkolů, ve své působnosti.

Podle Usnesení č. 2/1993 Sb. *Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky* je v čl. 2 odst. 2 je uvedeno, že: „*Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.*“⁴¹ Také Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. *Ústava České republiky* v čl. 2 odst. 3 uvádí, že: „*Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“⁴²

V následujících kapitolách budou popsány jednotlivé specifické prostředky získávání informací. Tím vznikne ucelený přehled, který poslouží k lepší orientaci v problematice specifických prostředků získávání informací.

4.1 Zpravodajské prostředky

Zpravodajské prostředky patří mezi specifické prostředky získávání informací. Jsou jimi zpravodajská technika, krycí prostředky a krycí doklady, sledování, nástrahová a zabezpečovací technika a sledování osob a věcí.

⁴¹ ČESKO. *Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>. [citováno 2024-03-15].

⁴² ČESKO. *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.* Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>. [citováno 2024-03-15].

4.1.1 Zpravodajská technika

Použitím zpravodajské techniky je přímo zasahováno do základních lidských práv a svobod při: a) vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek, b) odposlouchávání, popřípadě zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu, c) pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů, d) vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů v rámci Bezpečnostní informační služby, e) identifikaci osob nebo předmětů, popřípadě při zjišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací a nástrahové techniky.⁴³

Z tohoto důvodu je její použití možné pouze na základě povolení nezávislého soudce. Zpravodajskou technikou se rozumí zařízení a technické prostředky, které jsou používány utajovaným způsobem a je jimi zasahováno do základních práv a svobod. Zpravidla se jedná o zařízení pracující na radiové, elektronické, fotografické nebo chemické bázi. Dále zařízení mechanické, optické, včetně různých kombinací výše uvedených.

Použití zpravodajské techniky, coby specifického prostředku získávání informací, je podmíněno dodržováním širokého spektra právních nařízení. Podle Ústavy je Česká republika založena na úctě k právům a svobodám občana a člověka, je tedy demokratickým právním státem.

Listina základních práv a svobod je součástí ústavního pořádku České republiky. Listinou jsou zaručena jednotlivá práva, do kterých je při používání zpravodajské techniky vstupováno. Jde o právo na ochranu před neoprávněným zásahem do soukromého a rodinného života, právo na nedotknutelnost obydlí, dále právo na listovní tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou nebo jiným způsobem, právo na tajemství zpráv podávaných telefonem, telegramem nebo jiným obdobným zařízením, právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí.

⁴³ ČESKO. Zákon č. 153/1994 Sb. Zákon o zpravodajských službách České republiky. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Online. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].

Tato listinou zaručená základní práva mohou být omezena, a to již za předpokladů uvedených přímo v Listině samotné. Jedná se o čl. 4 odst. 2, 3 a 4 Listiny. Ve znění odst. 2: „Meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou základní práv a svobod upraveny pouze zákonem.“ Odst. 3: „Zákonná omezení základních práv a svobod musí platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky.“ A odst. 4: „Při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu. Taková omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena.“⁴⁴

Z uvedeného vyplývá, že samotná práva Listinou zaručená lze v zákonném případě a zákonné míře omezit pouze zákonným postupem. Kdyby nebylo takové omezení možné, ztrácela by zpravodajská technika na svém významu.

Zákonodárce je zde postaven před nutnost nastavit jistý kompromis mezi zájmem na včasném odhalení a možností předcházení společensky škodlivému chování ohrožujícím státem chráněný zájem jednotlivcem nebo skupinou jednotlivců, následným zájmem na jejich potrestání a v neposlední řadě potřebou chránit hodnoty demokratického státu v podobě osobních práv a svobod jednotlivce.

I přesto jsou stanoveny podmínky, které musí být dodrženy při omezování uvedených práv a svobod. Důvody omezení musí být formulovány přesně a určitě a musí zaručovat nemožnost překročení rámce, v jehož rozsahu byla vydána, a současně musí být omezení stanovena jen v nezbytné míře potřebné k dosažení ochrany chráněného zájmu.

Ústavní ochrana práv a svobod je zaručena také prostřednictvím trestního zákoníku. V případě, že by zásahy do základních práv a svobod naplňovaly znaky konkrétních skutkových podstat trestných činů v trestním

⁴⁴ ČESKO. *Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.* Online. In: *Zákony pro lidi.* 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>. [citováno 2024-03-15].

zákoníku uvedených, mohou být tyto zásahy trestnými činy.⁴⁵ I zde proto musí být dodrženy právní předpoklady pro použití zpravodajské techniky. Tím se eliminují možná zneužití.

V případě nedodržení správných postupů by totiž mohlo dojít k porušení některých z práv, například podle: § 178 tr. zákoníku Porušování domovní svobody, § 180 tr. zákoníku Neoprávněné nakládání s osobními údaji, § 182 tr. zákoníku Porušení tajemství přepravovaných zpráv, § 183 tr. zákoníku Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, dále můžeme za příklad uvést § 329 tr. zákoníku Zneužití pravomoci úřední osoby.⁴⁶

Česká republika je vázána „*mezinárodními smlouvami o lidských právech a svobodách. Podle čl. 10 Ústavy Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva*“.⁴⁷

Pro Českou republiku z uvedeného lze vyvodit, že pro oprávněné nasazení zpravodajské techniky je nutné pohlédnout na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Dále na sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

V uvedených lze najít ustanovení potřebná pro posuzování otázek v oblasti zasahování do rodinného a soukromého života, obydlí a korespondence. Samotné právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence má podle čl. 8 odst. 1 každý.

Podle odst. 2 Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského

⁴⁵ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2024-03-15].

⁴⁶ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. *trestní zákoník*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2024-03-15].

⁴⁷ ČESKO. *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.* Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>. [citováno 2024-03-15].

blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.⁴⁸

4.1.2 Krycí prostředky a krycí doklady

Použití těchto prostředků je upraveno v zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě konkrétně v § 13 a § 13a a v zákoně č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství pod § 13 a § 14. V zákonech je taxativně stanoveno, které doklady nemohou být používány jako krycí.

Jsou jimi průkaz poslance, průkaz senátora, člena vlády nebo člena bankovní rady České národní banky, soudce Ústavního soudu, člena kolegia Nejvyššího kontrolního úřadu, služební průkaz soudce nebo státního zástupce či doklad žijící osoby.

Vydávání a využívání krycích prostředků a dokladů slouží k: utajení skutečné totožnosti příslušníka nebo k utajení příslušnosti k zpravodajské službě či k zastření objektů zpravodajské službě, stejně tak k utajení skutečných zájmů. Toto utajení je nezbytné pro plnění úkolů.

4.1.3 Sledování

Právní úpravu těchto prostředků nalezneme v zákoně č. 153/1994 Sb., Zákon o zpravodajských službách České republiky pod § 18. V zákoně č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, konkrétně v § 14 a § 14a, a v zákoně č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství pod § 15.

Podle zpravodajské teorie lze sledování definovat jako vizuální pozorování osob nebo objektů na místě veřejně přístupných. Při takovéto činnosti nesmí docházet k omezování základní práv a svobod občanů.⁴⁹

⁴⁸ ČESKO. *Sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z:

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209?text=respektov%C3%A1n%C3%AD+soukrom%C3%A9ho+a+rodinn%C3%A9ho+%C5%B Eivota%2C+obydl%C3%AD+a+korespondence>. [citováno 2024-03-15].

⁴⁹ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 146-147. ISBN 978-80-7598-725-9.

4.1.4 Nástrahová a zabezpečovací technika

Jedná se o prostředky umožňující zjišťování polohy osob a věcí prostřednictvím zajišťování informací o jejich pohybu, a to buď zpětně, nebo v reálném čase.

4.1.5 Sledování osob a věcí

Získávání informací o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem, zpravidla vizuálním pozorováním. Další úpravu nalezneme v zákoně č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, v § 15 a v zákoně o Bezpečnostní informační službě.

4.2 Využívání osob jednajících ve prospěch

Tyto prostředky a jejich používání upravují zákon 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě § 15. A zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství § 16.

Takovou osobou může být pouze fyzická osoba starší 18 let, která utajovaným způsobem a dobrovolně poskytuje služby, které jsou potřebné k plnění úkolů zpravodajských služeb. Této osobě jsou služby povinny zajišťovat ochranu takovým způsobem, aby nedošlo k újmě na cti, životě, zdraví nebo majetku způsobené takovouto spoluprací.⁵⁰

5 Specifické prostředky získávání informací používané Bezpečnostní informační službou

Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, druhá část, hlava druhá, Specifické prostředky získávání informací.

„§ 6 Specifickými prostředky získávání informací se pro účely tohoto zákona rozumějí zpravodajské prostředky a využívání služeb osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby.“⁵¹

⁵⁰ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 147. ISBN 978-80-7598-725-9.

⁵¹ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Bezpečnostní a informační služba podle tohoto zákona může používat k získávání informací osoby jednající ve prospěch BIS a zpravodajské prostředky. Tyto specifické prostředky jsou také v uvedeném zákoně dále charakterizovány a specifikovány.

Vzhledem k tomu, že zákonná úprava činností zpravodajských služeb se soustřeďuje na ty způsoby získávání informací, pro které je potřebné zákonné zmocnění a je jimi zasahováno do základních práv a svobod, mají zpravodajské služby upraveny tyto způsoby získávání informací jednotlivě v právních úpravách zabývajících se jejich postavením a činností a upravujících je.⁵²

5.1 § 7 Výčet zpravodajských prostředků

„(1) Bezpečnostní informační služba je oprávněna v oboru své působnosti používat zpravodajské prostředky, kterými jsou

- a) zpravodajská technika,*
- b) krycí prostředky a krycí doklady,*
- c) sledování.*

(2) Bezpečnostní informační služba je povinna zabezpečit ochranu zpravodajských prostředků před vyrazením, zneužitím, poškozením, zničením, ztrátou a odcizením.“⁵³

BIS tedy pro získávání informací může využívat zpravodajskou techniku, krycí prostředky, krycí doklady a sledování. Veškeré informace získané těmito zpravodajskými prostředky je BIS povinna chránit proti jejich ztrátě, odcizení, vyrazení, zneužití a poškození.

Pravidlo ochrany informací je nutné dodržovat i v případech podle § 19 tohoto zákona o BIS upravující vstup osob do objektů BIS, společně s možností nahlížení kontrolních orgánů do spisů vedených BIS.

⁵² POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 72-73. ISBN 978-80-7552-378-5.

⁵³ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Ochraně se věnují i příslušné vnitřní předpisy BIS. Podle § 148 odst. (2) „Ředitel stanoví vnitřním předpisem podmínky a způsob používání specifických prostředků získávání informací, druhy a způsob vedení evidencí“.⁵⁴

5.1.1 § 8 Zpravodajská technika

„(1) Zpravodajskou technikou se pro účely tohoto zákona rozumějí technické prostředky a zařízení, zejména elektronické, fototechnické, chemické, fyzikálně-chemické, radiotechnické, optické, mechanické anebo jejich soubory, používané utajovaným způsobem, pokud je při něm zasahováno do základních práv a svobod občanů při

- a) vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek,
- b) odposlouchávání, popřípadě zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního a jiného obdobného provozu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu,
- c) pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů,
- d) vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů v rámci Bezpečnostní informační služby,
- e) identifikaci osob nebo předmětů, popřípadě při zjišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací a nástrahové techniky.

(2) Použitím zpravodajské techniky, pokud jím není zasahováno do základních práv a svobod občanů, není

- a) zachycování, poslech, monitorování a vyhodnocování informací, které jsou šířeny způsobem, jež k nim umožňuje přístup předem neurčeného okruhu osob,
- b) pořizování obrazových nebo zvukových záznamů,
- c) používání zabezpečovací a nástrahové techniky,
- d) monitorování telekomunikačního, radiokomunikačního nebo jiného obdobného provozu bez odposlechu jeho obsahu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu.“⁵⁵

⁵⁴ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

⁵⁵ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Za nejintenzivnější zásah do základní práv a svobod označili zákonodárci použití zpravodajské techniky. Technické prostředky tedy podle odst. 2 uvedeného zákona jsou ty technické prostředky, kterými je zasahováno do základních práv a svobod.

Ovšem potřebnost tohoto znaku může být diskutabilní. Při použití zpravodajské techniky, coby zpravodajského prostředku k zabezpečování informací, je zasahováno do práva na soukromí v podobě narušení práva na nedotknutelnost obydlí, práva na informační sebeurčení nebo práva na ochranu tajemství doručovaných zpráv.⁵⁶

Použití zpravodajské techniky tedy samo o sobě je zásahem do základních práv a svobod. Následné použití technických prostředků v rámci zpravodajské techniky také omezuje základní práva a svobody. Zde je důležité, aby ony technické prostředky byly použity v přímé souvislosti se zpravodajskou technikou.

Z uvedeného lze vyvodit, že samotné použití technických prostředků nemusí vždy znamenat zásah do těchto práv. Příkladem zde může být použití automobilu ke sledování na místech a komunikacích veřejně dostupných. Ač je automobil všeobecně považován za technický prostředek, v uvedeném případě nejde tento postup označit za použití zpravodajské techniky.

V obdobné situaci ve veřejných prostorách by se za použití zpravodajské techniky nedalo označit ani použití fotoaparátu, i když fotoaparát jde všeobecně označit za dokumentační techniku.

Protikladným případem je použití nahrávacího zařízení snímající směrovými mikrofony probíhající konverzaci v určitém prostoru. V tomto případě je již zasahováno do osobních práv a svobod, a to tím, že účastníci dané konverzace nepředpokládají možnost zaznamenání nebo odposlechnutí takovéto konverzace.

Použití technických prostředků je podmíněno použitím utajovaného způsobu, kdyby tomu tak nebylo, nejednalo by se v případě použití technických prostředků o zabezpečování a získávání informací. Takový postup by nemohl

⁵⁶ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 73-74. ISBN 978-80-7552-378-5.

být označen za proces získávání informací za využití zpravodajské techniky v podobě technických zařízení.

Zajímavým se jeví odst. 1 písmeno b), kde se hovoří o zajišťování údajů o telekomunikačním, radiokomunikačním nebo jiném obdobném provozu a o zajišťování tohoto provozu.

V samotném zákoně o elektronických komunikacích č. 127/2005 Sb.⁵⁷ jsou používány, v souvislosti se zajišťováním údajů o komunikaci, terminologické výrazy provozní a lokalizační údaje.

Lokalizačními údaji se rozumí jakékoliv údaje zpracované službou elektronických komunikací nebo jakékoliv údaje zpracované v síti elektronických komunikací. Tyto údaje umožňují určit zeměpisnou polohu telekomunikačního koncového zařízení uživatele veřejně dostupné služby elektronických komunikací.

Provozní údaje jsou veškeré údaje zpracované pro potřeby přenosu zprávy sítí elektronických komunikací nebo pro její účtování. Zákon č. 127/2005 Sb. ukládá poskytovatelům povinnost uchovávat tyto údaje po dobu 6 měsíců. Stejný zákon také uvádí BIS jako oprávněného žadatele, jemuž mohou být uvedené údaje poskytnuty.

O zasahování do práv a svobod nepůjde v případech uvedených pod písmeny a) až b). Důvodem jsou okolnosti, že kdokoliv může provádět uvedenou činnost. Jednoduše by šlo říci, že jde o způsob šíření umožňující přístup komukoliv.⁵⁸

„§ 8a Součinnost operátorů

Bezpečnostní informační služba je oprávněna v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu požadovat od právnické nebo fyzické osoby zajišťující veřejnou komunikační síť anebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací

a) zařízení, popřípadě zabezpečení rozhraní pro připojení koncového telekomunikačního zařízení pro odposlech nebo záznam zpráv v určených bodech jejich sítě, a

⁵⁷ ČESKO. Zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích). Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127>. [citováno 2024-03-15].

⁵⁸ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 74-76. ISBN 978-80-7552-378-5.

b) poskytnutí provozních nebo lokalizačních údajů způsobem, ve formě a v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem⁵⁹

Oproti předešlému § 8 paragraf 8a určuje povinnosti osob zajišťujících veřejnou komunikační síť nebo poskytujících veřejně dostupnou službu elektronických komunikací poskytovat součinnost podle § 8.

„p§ 9 Použití zpravodajské techniky

(1) Bezpečnostní informační služba může zpravodajskou techniku použít jen po předchozím písemném povolení předsedy senátu vrchního soudu příslušného podle sídla Bezpečnostní informační služby (dále jen ‚soudce‘) a za předpokladu, že by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž má být použita, bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené nebo v daném případě nemožné.

(2) Použití zpravodajské techniky nesmí překročit rozsah povolení soudce podle odstavce 1 a nesmí zasahovat do práv a svobod občanů nad nezbytně nutnou míru.

(3) Bezpečnostní informační služba může technicky zabezpečit použití zpravodajské techniky i pro potřeby jiných oprávněných orgánů, pokud o to požádají a předloží příslušné povolení k použití zpravodajské techniky vydané podle zvláštního zákona.⁶⁰

„(4) Bezpečnostní informační služba je oprávněna žádat technické zabezpečení použití zpravodajské techniky pro vlastní potřebu i od jiných, k této činnosti oprávněných orgánů. V tomto případě je povinna doložit, že použití zpravodajské techniky bylo podle tohoto zákona⁶¹ povoleno.⁶²

Ustanovení uvádí podmínku použití zpravodajské techniky v podobě písemného povolení od předsedy senátu vrchního soudu příslušného podle sídla Bezpečnostní informační služby. Stejně tak podmínku nutnosti použití zpravodajské techniky jako prostředku získávání informací za nemožnosti

⁵⁹ § 97 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění zákona č. 290/2005 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 247/2008 Sb., zákona č. 153/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 94/2011 Sb. a zákona č. 273/2012 Sb. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154#f4751546>. [citováno 2024-03-15].

⁶⁰ § 9 a 10 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

⁶¹ § 53 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 265/2001 Sb.

⁶² ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

získání těchto informací jiným způsobem. Následující odstavce upravují spolupráci s dalšími orgány oprávněné zpravodajskou techniku použít v podobě Vojenského zpravodajství a Policie ČR. Ty dovolují vzájemné využívání a součinnost zpravodajské techniky navzájem.⁶³

„§ 10 Povolení k použití zpravodajské techniky

(1) Povolení k použití zpravodajské techniky vydává soudce na základě písemné žádosti, která obsahuje

a) druh zpravodajské techniky, která má být použita, dobu trvání jejího použití, základní identifikační údaje o osobě, vůči které má být zpravodajská technika použita, pokud jsou tyto údaje známy, číslo telefonní nebo jiné obdobné stanice, pokud z ní má být prováděn odposlech, popřípadě záznam, a je-li známo, i místo použití zpravodajské techniky; má-li být zpravodajská technika použita vůči ústavnímu činiteli nebo jejím použitím má být zasahováno do práva nedotknutelnosti obydlí, musí být tato informace součástí žádosti,

b) důvody pro použití zpravodajské techniky včetně odůvodnění podmínek pro její použití stanovených v § 9 odst. 1,

c) informaci o jakékoliv předchozí žádosti o použití zpravodajské techniky vůči osobě uvedené v písmenu a) včetně informace, jak bylo o této žádosti rozhodnuto.

(2) Soudce o žádosti o povolení zpravodajské techniky rozhodne bezodkladně.

(3) Rozhodnutí o povolení k použití zpravodajské techniky obsahuje druh zpravodajské techniky, která může být použita, dobu trvání jejího použití, základní identifikační údaje o osobě, vůči které má být zpravodajská technika použita, pokud jsou tyto údaje známy, číslo telefonní nebo jiné obdobné stanice, pokud z ní má být prováděn odposlech, popřípadě záznam, a je-li známo, i místo použití zpravodajské techniky a odůvodnění.

(4) Použití zpravodajské techniky lze povolit jen na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na dobu 4 měsíců.

(5) Rozhodne-li soudce o povolení zpravodajské techniky kladně, vydá současně výpis z tohoto rozhodnutí, který obsahuje nejnutnější identifikační

⁶³ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 77-78. ISBN 978-80-7552-378-5.

údaje a zda při jejím použití může být zasahováno do práva nedotknutelnosti obydlí; výpis neobsahuje odůvodnění.

(6) Zamítne-li soudce žádost o povolení k použití zpravodajské techniky, obsahuje rozhodnutí odůvodnění.

(7) Proti rozhodnutí o povolení nebo zamítnutí žádosti o povolení k použití zpravodajské techniky není přípustný opravný prostředek.“⁶⁴

Rozhodnutí soudce je specifickým řízením. Účastníkem je v něm BIS, ta podává odůvodněnou žádost. Soudce tuto žádost posoudí a následně vydá rozhodnutí. Výsledek tohoto rozhodnutí se nedozví osoba, do jejíž práv je případně zasahováno, a nelze se proti takovému rozhodnutí odvolat.

Uvedený paragraf uvádí náležitosti, jež musí žádost obsahovat a její podobu. Z uvedených paragrafů vyplývá, že žádost musí být formulována přesně, aby nedovolovala jiný než zamýšlený záměr. Rozhodnutí soudce následně musí obsahovat odůvodnění kladného vyřízení žádosti, stejně tak jako odůvodnění zamítnutí žádosti.

V případě povolení nasazení zpravodajské techniky na základě žádosti BIS soudcem, může nastat situace, kdy soudce nesouhlasí s některými důvody uvedenými v žádosti, a přesto udělení vydá. V odůvodnění následně soudce uvede důvody nesouhlasu s některými částmi, tyto důvody mohou sloužit jako návod pro podávání jiných, dalších žádostí v budoucnosti.

Výpisem z rozhodnutí se pro tyto případy rozumí formát rozhodnutí s nejn nutnějšími identifikačními údaji nutnými k dalším krokům. Tohoto se využívá při poskytování součinnosti BIS s jinými oprávněnými orgány, osobami nebo organizacemi.⁶⁵

„§ 11 Kontrola průběhu používání zpravodajské techniky

(1) Soudce je oprávněn požadovat od Bezpečnostní informační služby informace k posouzení, zda důvody pro používání zpravodajské techniky trvají.

(2) Zjistí-li soudce, že důvody používání zpravodajské techniky pominuly, povolení k jejímu použití odejme.“⁶⁶

⁶⁴ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

⁶⁵ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 78-80. ISBN 978-80-7552-378-5

⁶⁶ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Kontrolu trvání důvodu použití zpravodajské techniky je oprávněn provádět soudce. Formou požadavku na informace od BIS, zda nemohly pominout důvody použití zpravodajské techniky, provádí soudce kontrolu trvalosti důvodů. V případě zjištění pomnutí důvodu pro použití, toto povolení může kdykoliv odejmout. Pokud by BIS tyto informace soudci neposkytla, může se soudce domnívat, že pominuly důvody pro použití zpravodajské techniky a povolení odejme. Při kontrole je soudcem prověřována i možnost, zda se naskytly nové okolnosti, které by dovolovaly užití mírnějších prostředků zasahujících do práva svobod.⁶⁷

*„§ 12 Informace o ukončení používání zpravodajské techniky
Bezpečnostní informační služba bezodkladně písemně informuje soudce o ukončení používání zpravodajské techniky.“⁶⁸*

BIS je povinna informovat soudce o okolnostech týkajících se změn v případě používání zpravodajské techniky. Ustanovení navazuje na výše uvedený paragraf 11 stejného zákona.⁶⁹

5.1.2 § 13 Krycí prostředky a krycí doklady

„(1) Krycím dokladem se pro účely tohoto zákona rozumí dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti příslušníka nebo k utajení jeho příslušnosti k Bezpečnostní informační službě, k zastírání činnosti Bezpečnostní informační služby nebo k utajení objektů Bezpečnostní informační služby.

(2) Krycím dokladem nesmí být průkaz poslance nebo senátora, člena vlády, člena bankovní rady České národní banky, člena kolegia Nejvyššího kontrolního úřadu, soudce Ústavního soudu, služební průkaz soudce nebo státního zástupce nebo doklad žijící osoby.

(3) Je-li to vzhledem k povaze krycího dokladu nutné, je Bezpečnostní informační služba oprávněna v nezbytné míře zpracovávat údaje v informačních systémech vedených podle zvláštních právních předpisů, a to vložním,

⁶⁷ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR 2018, s. 80. ISBN 978-80-7552-378-5.

⁶⁸ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi.* 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

⁶⁹ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 80. ISBN 978-80-7552-378-5.

změnou nebo fyzickým vymazáním údajů souvisejících s krycím dokladem, popřípadě blokováním⁷⁰ těchto údajů. Správci informačních systémů veřejné správy a na náklady Bezpečnostní informační služby také správci jiných informačních systémů využívajících údaje z informačních systémů veřejné správy poskytnou při tomto zpracovávání potřebnou součinnost; při tom postupují tak, aby nedošlo k vyzrazení činnosti Bezpečnostní informační služby.

(4) Krycí doklady opatřuje a vydává Bezpečnostní informační služba na základě rozhodnutí jejího ředitele.

(5) Bezpečnostní informační služba vede evidenci opatřených krycích dokladů.⁷¹

Z pohledu BIS lze za krycí prostředky a krycí doklady označit vše, co podle odstavce 1 § 13 slouží k uvedenému účelu. Ředitel BIS rozhoduje o jejich zřízení. Podnět ke zřízení krycích dokladů a krycích prostředků vydává BIS nebo tyto doklady a prostředky vydává a zřizuje BIS samotná.

Takto vydaný prostředek tedy z podstaty jeho zařazení mezi specifické prostředky získávání informací nelze označit za běžný. Jde o specifickou kategorii prostředků používaných pro zpravodajskou činnost zpravodajskými službami. Toto specifikum vystihuje fakt, že vizitku nebo emailový účet nelze považovat za krycí doklad nebo prostředek. Důvodem je dostupnost tohoto prostředku širokému okruhu osob. Lze jej zřídit kýmkoli.

Oproti tomu vyžaduje-li zřízení krycího prostředku provedení úředního úkonu, půjde vždy o krycí prostředek. Zákon povoluje zřízení krycích dokladů a prostředků pro plnění úkolů BIS. Vydávání a zřizování těchto prostředků tedy není vázáno na splnění jednoho konkrétního úkolu, jak tomu je například u povolování zpravodajské techniky.

§ 13 jasně definuje, které kategorie dokladů nemohou být použity jako krycí. Jedná se o bezpečnostní prvek proti zneužití. Dále zakazuje používání identit žijících osob, oproti tomu ale nezakazuje, aby byly vytvářeny identity použitelné v budoucích časech. Správa krycích dokladů je svěřena BIS, která

⁷⁰ ČESKO. Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110/zneni-20190424#p67_p67-1-1. [citováno 2024-03-15].

⁷¹ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

může vkládat, měnit a mazat údaje v registrech takovýchto údajů. Orgány veřejné správy jsou povinny poskytnout při těchto úkonech svoji součinnost.⁷²

5.1.3 Sledování

„O použití sledování a o jeho dokumentaci rozhoduje ředitel nebo jím určený vedoucí organizačního útvaru.“⁷³

Sledování je pojem, který není zákonem přímo vymezen. Jistou podobnost bychom mohli najít v trestním řádu pod § 158d odst. 1 nebo v zákoně o VZ pod § 15 odst. 1. Jde ovšem o velice univerzální definice umožňující mnohé výklady. Pro potřeby sledování lze vyvodit všeobecné předpoklady vystihující tuto aktivitu. Podle takových můžeme definovat sledování jako činnost na místech veřejných nebo neveřejných probíhající utajovaným způsobem za pomoci přímého vizuálního, technického nebo obdobného prostředku.

Výsledkem této činnosti je získání poznatků o osobách nebo věcech a jejich umístění na časové ose. Jedná se polohy pohybu předmětu sledování, způsoby, jakými se předmět sledování pohyboval, okolnosti a děje, jež se udály během procesu sledování nebo i zpětně, bez ohledu na to, zda byly, nebo nebyly náhodné. Zda se jich předmět sledování účastnil, nebo neúčastnil. Poznatky o osobách, se kterými se předmět sledování setkal, včetně jejich identifikace. Sledování způsobu chování a prováděných činností, které nelze získat jiným způsobem než přímým pozorováním.

Podstatné je odlišit použití sledování a použití zpravodajské techniky. Stejně tak použití technických prostředků při sledování od zpravodajské techniky. Sledování jako specifický prostředek získávání informací, spadající pod zpravodajské prostředky, je zásahem do práv na soukromí osoby. Technické prostředky použité způsobem zasahujícím do základních práv a svobod je ve smyslu zákona zpravodajskou technikou.

⁷²POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 81-83. ISBN 978-80-7552-378-5..

⁷³ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Pokud použitím technických prostředků není prováděna činnost spadající do ochrany soukromí podle § 8 odstavec 1 písmena a) až c), nejedná se o zpravodajskou techniku. A to i přesto, že bude nějaký technický prostředek použit k činnosti, která představuje sama o sobě zásah do osobních práv a svobod.⁷⁴

„§ 14a Bezpečnostní informační služba je oprávněna žádat technické zabezpečení použití sledování osob a věcí a nástrahové a zabezpečovací techniky pro vlastní potřebu i od jiných, k této činnosti oprávněných orgánů. V tomto případě je povinna doložit, že použití sledování osob a věcí a nástrahové a zabezpečovací techniky bylo podle tohoto zákona povoleno.“⁷⁵

Ustanovení otevírá možnost spolupráce BIS s ostatními orgány oprávněnými dle zákona používat sledování, v tomto případě formou nástrahové a zabezpečovací techniky.

Jde o Policii ČR a VZ. Použití sledování osob a věcí a nástrahové a zabezpečovací techniky ve smyslu § 14a se vztahuje na případy, kdy se nejedná o zpravodajskou techniku, která je upravena v § 4odstavec 4.

Reciprocitní používání sledování zákon o BIS neupravuje. Ovšem zákon o VZ umožňuje využití zabezpečení sledování osob a věcí jinými, k tomu oprávněnými orgány. Proto BIS může zabezpečovat sledování pro VZ.

U Policie ČR platí, že může zabezpečovat sledování pro jiné oprávněné orgány, současně zákon o Policii ČR neupravuje možnost využívat zabezpečení sledování od jiných orgánů. Obdobné platí pro Celní správu ČR.⁷⁶

5.2 Využívání osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby

„§ 15 Osoby jednající ve prospěch Bezpečnostní informační služby

(1) Bezpečnostní informační služba je oprávněna při plnění svých úkolů využívat služeb poskytovaných osobami jednajícími v její prospěch.

⁷⁴ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 83-86. ISBN 978-80-7552-378-5..

⁷⁵ ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě.* Online. In: *Zákony pro lidi.* 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

⁷⁶ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 86-87. ISBN 978-80-7552-378-5.

(2) Osobou jednající ve prospěch Bezpečnostní informační služby se pro účely tohoto zákona rozumí fyzická osoba starší 18 let, která dobrovolně a utajeným způsobem poskytuje služby Bezpečnostní informační službě při plnění jejích úkolů.

(3) Bezpečnostní informační služba je povinna ochraňovat osobu jednající ve prospěch Bezpečnostní informační služby před vyrazením a způsobením újmy na cti, životě, zdraví nebo majetku, která by jí mohla vzniknout pro poskytování těchto služeb nebo v souvislosti s ním.⁷⁷

Osoby jednající ve prospěch BIS využívá služba jako informační zdroj k plnění svých povinností. Taková osoba musí vykazovat několik znaků. Jsou jimi dovršení věku minimálně 18 let, informace musí osoba poskytovat dobrovolně a utajovaným způsobem, vztah mezi takovou osobou a BIS následně vykazuje znaky právního vztahu.

Ten je založen na poskytování informací ze strany osoby jednající ve prospěch ochrany takovéto osoby ze strany BIS. Osobám takto poskytujícím informace je zaručena právní ochrana v případech nezabezpečení ochrany ze strany BIS.

Oproti tomu BIS nemá právní nástroje k vynucení poskytování informací od osob. Jediným nástrojem pro službu je v tomto případě ukončení spolupráce. Dohodou mezi oběma stranami následně vzniká právní vztah zakládající výše uvedené. Jedná se tedy o poměrně volný vztah, jež může být kdykoli vypovězen kteroukoliv ze stran. I po vypovězení ovšem zůstává BIS závazek vůči osobě, která informace poskytovala.

To se projevuje v povinnosti ochraňovat osobu před újmou, která by mohla vzniknout prozrazením již minulé spolupráce. Spolupráce není vymezena konkrétním způsobem, kterým by měla osoba informace poskytovat. Zůstává zde pouze potřeba dodržovat princip utajení.

Formy spolupráce tedy mohou být dlouhodobého charakteru a nemusí být konkretizovány k dosažení určitého cíle. Stejně tak se nemusí jednat jen o poskytování informací, ale mohou být sjednány formy spolupráce v podobě poskytnutí prostor nebo bytů.

⁷⁷ ČESKO. Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].

Z toho plyne možnost spolupráci v podstatě neustále přerušovat a následně obnovovat podle potřeb BIS. Jde o rozdíl mezi použitím zpravodajské techniky, kde musí být dosahovaný cíl jednoznačně určen.⁷⁸

6 Specifické prostředky získávání informací používané Vojenským zpravodajstvím

Zákon č. 289/2005 Sb. Zákon o Vojenském zpravodajství, třetí část Specifické prostředky získávání informací.

„§ 6 *Specifickými prostředky získávání informací se pro účely tohoto zákona rozumějí zpravodajské prostředky a využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství.*“⁷⁹

Vojenské zpravodajství patří mezi zpravodajskou službu České republiky. Jeho působnost a způsoby získávání informací tedy vychází primárně ze zákona č. 153/1994 Sb., Zákon o zpravodajských službách České republiky, dále zákona č. 289/2005 Sb. Zákon o Vojenském zpravodajství, a některými dalšími zákonnými úpravami.

Tyto úpravy pojednávají o spolupráci mezi zpravodajskými službami nebo Policií ČR při součinnosti při poskytování informací. Platí tedy i u VZ tři způsoby zabezpečování informací v podobě veřejně dostupných informací, informací sdílených s jinými státními orgány nebo soukromými subjekty a informace získané *specifickými prostředky získávání informací*. Ty se rozdělují na zpravodajské prostředky a osoby jednající ve prospěch vojenského zpravodajství.

I pro VZ platí již uvedené zásady pro používání těchto prostředků v podobě jejich použití jako nejzazšího prostředku k zabezpečení informací. Splněna musí být i zásada utajovaného použití a zakrytí zájmů zpravodajské služby. V neposlední řadě je jimi zasahováno do osobních práv a svobod. Podléhají tedy procesům schvalování a kontroly. Uvedené platí u služeb s vnitřní působností a u služeb s vnější působností na území ČR.

⁷⁸ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 87-88. ISBN 978-80-7552-378-5.

⁷⁹ ČESKO. *Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

Při pohledu působení VZ jako vnější zpravodajské služby ovšem platí uvedené poněkud omezeně. Ač se může zdát činnost zpravodajské služby na cizím území legální, z důvodu uvedení této činnosti v příslušném zákoně, z pohledu cizího státu bude povětšinou na takovouto činnost nahlíženo jako na nelegální a cizí stát se bude snažit ji odhalit. Ve zpravodajské komunitě bývá takováto situace označována za dvojí standard.

Česká republika právně vytvořila službám vnější působností zakotvení v zákoně, ovšem jejich působnost zde uvedla velice rámcově, stejně tak stanovila pravidla pro jejich činnost na vlastním území.

Když byly vojenské zpravodajské služby sloučeny do jedné s jednou právní úpravou neodlišující činnost na vlastním území od cizího, bývalé rozvědné složce přestalo pravidlo o působnosti platit.

Oproti České republice některé jiné státy ve svých právních úpravách činnost vnějších zpravodajských služeb vůbec neupravují. Z uvedeného vyplývá, že se VZ na území ČR řídí platnými právními úpravami.

Otázka používání specifických prostředků získávání informací na území cizího státu je tedy problematická. Povolení vydané soudcem nebo příslušným ministrem k nasazení specifických prostředků by ze své podstaty znamenalo zasáhnout do práv osob na území jiného státu a takovéto povolení by nemělo žádný právní význam.⁸⁰

6.1 § 7 Výčet zpravodajských prostředků

„§ 7 Zpravodajské prostředky

(1) Vojenské zpravodajství je oprávněno v oboru své působnosti používat zpravodajské prostředky, kterými jsou

- a) zpravodajská technika,*
- b) krycí doklady,*
- c) krycí prostředky,*
- d) sledování osob a věcí.*

⁸⁰ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 125-127. ISBN 978-80-7552-378-5.

*(2) Vojenské zpravodajství je povinno zabezpečit ochranu zpravodajských prostředků před vyzrazením, zneužitím, poškozením, zničením, ztrátou a odcizením.*⁸¹

Toto ustanovení uvádí jednotlivé zpravodajské prostředky, jimiž jsou zpravodajská technika, krycí doklady, krycí prostředky, sledování osob a věcí. Na první pohled je patrné odlišné označení prostředků ve srovnání s BIS.

Z odstavce 2 je patrná potřeba zabezpečit ochranu uvedených zpravodajských prostředků, a to tak, aby nedošlo k jejich zneužití nebo vyzrazení, které by mohlo přinést závažné důsledky.⁸²

6.1.1 § 8 Zpravodajská technika

„§ 8 Zpravodajská technika

(1) Zpravodajskou technikou se pro účely tohoto zákona rozumějí technické prostředky a zařízení, zejména elektronické, fototechnické, chemické, fyzikálně-chemické, radiotechnické, optické, mechanické anebo jejich soubory, používané utajovaným způsobem, pokud je jimi zasahováno do základních práv a svobod při

a) vyhledávání, otevírání, zkoumání nebo vyhodnocování dopravovaných zásilek,

b) odposlouchávání, popřípadě zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního nebo jiného obdobného provozu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu,

c) pořízování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů,

d) vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů v rámci působnosti Vojenského zpravodajství,

e) identifikaci osob nebo předmětů, popřípadě při zjišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací a nástrahové techniky.

(2) Použitím zpravodajské techniky, pokud jím není zasahováno do základních práv a svobod, není

⁸¹ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

⁸² POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. s. 128. ISBN 978-80-7552-378-5.

- a) zachycování, poslech, monitorování a vyhodnocování informací, které jsou šířeny způsobem, jež k nim umožňuje přístup předem neurčeného okruhu osob,
- b) pořizování obrazových nebo zvukových záznamů,
- c) používání zabezpečovací a nástrahové techniky,
- d) monitorování telekomunikačního, radiokomunikačního nebo jiného obdobného provozu bez odposlechu jeho obsahu, popřípadě zjišťování údajů o tomto provozu.⁸³

Vymezení nejzávažnějšího z prostředků zasahujících do práva a svobod v podobě zpravodajské techniky je obsahem prvního odstavce uvedeného ustanovení. Legální úprava použití zpravodajské techniky má své kořeny v historii.

V době komunistického režimu nebyly zákonem stanoveny podmínky, za kterých může být zasahováno do práv a svobod občanů. Změna nastala po pádu totalitního režimu společně s nastolením demokratického způsobu vedení republiky.

V následujících letech bylo přijato množství zákonných norem upravujících působení bezpečnostních složek. Toto období znamenalo i nastavování pravidel pro používání zpravodajské techniky. Celým procesem nastavování nových pravidel se nesla potřeba vytvořit systém funkčních prostředků kontrolovaných nezávislými orgány. Po celou dobu vývoje se tedy procesem nese potřeba vymezit zpravodajskou techniku a její použití tak, aby jejím zasahováním do práv a svobod byl zaručen soulad s platnými právními předpisy a mohla být na základě takovýchto předpisů používána a kontrolována.

Proto musí být kumulativně splněny podmínky zásahu do práv a svobod, musí jít o technický prostředek nebo zařízení použité utajovaným způsobem a na základě zákonných důvodů.

VZ podle uvedeného zákona tedy využívá tyto druhy zpravodajské techniky: Vyhledávání, otevírání, zkoumání a vyhodnocování dopravovaných zásilek. Jde o dopisy, věci nebo balíky. V tomto případě nepůjde o elektronickou komunikaci.

⁸³ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

Listinné zásilky i zásilky obsahující věci spadají pod tzv. *poštovní tajemství* podle zákona č. 29/2000 Sb. Zákon o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách).⁸⁴ Prolomení poštovního tajemství je tedy možné s povolením použití zpravodajské techniky uvedeného pod písmenem a).

Za předpokladu, že při otevírání zásilky nebude použit žádný technický prostředek, jako znak použití zpravodajské techniky, půjde i v tomto případě o použití zpravodajské techniky vyžadující povolení. Tento fakt je způsoben narušením Listovního tajemství, zaručeného usnesením č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky.⁸⁵

Dalším druhem je: odposlouchávání nebo zaznamenávání telekomunikačního, radiokomunikačního nebo jiného podobného provozu, v případě zajišťování údajů o tomto provozu půjde o formy odposlechu a záznamu telefonického provozu, poslechu a sledování rádiového vysílání, dohledávání údajů umožňujících lokalizaci proběhlých komunikací či monitoring elektronické a jiné obdobné komunikace.

Je nutné, aby tímto zásahem byla porušována základní práva a svobody, jinak by se nejednalo o použití zpravodajské techniky podle § 8 odst. 1, nastala by aplikace odst. 2 totožného paragrafu.

Třetí druh zpravodajské techniky je: pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů pomocí záznamových zařízení typu mikrofonů a kamer nebo jejich kombinací. Aby se i v tomto případě jednalo o použití uvedených zařízení jako zpravodajskou techniku, je potřebné vyhodnotit, zda je jejich použitím zasahováno do základních práv a svobod, zda jsou instalována na místa, kde není očekávána téměř žádná jistota úplného soukromí nebo na místa, kde se předpokládá jen určitá míra jistoty.

⁸⁴ ČESKO. Zákon č. 29/2000 Sb. o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách). Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-29>. [citováno 2024-03-15].9

⁸⁵ ČESKO. Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>. [citováno 2024-03-15].

Příkladem zde může být veřejné místo v podobě zahrádky restaurace, kde se v případě použití o zpravodajskou techniku jednat nebude nebo jde o umístění zpravodajské techniky v podobě audiovizuálního zařízení umístěného v osobním automobilu či v kanceláři.

Dalším druhem je vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolu VZ. Tento druh by šlo přeneseně označit za činnost vyhledávání sledovacích nebo odposlouchávacích zařízení. O zpravodajskou techniku by se jednalo v případě utajované kontroly objektu za účelem odhalení takovýchto zařízení, o které by osoba, jejíž práva by byla takovýmto zásahem dotčena, nevěděla nebo vědět neměla.

Zpravodajské služby takovouto kontrolu provádějí v rámci zajišťování fyzické bezpečnosti ve vlastních objektech nebo v objektech jejich spolupracovníků nebo příslušníků. Takovéto kontroly probíhají se souhlasem a s vědomím účastníků, absentuje zde tudíž podmínka zásahu do práv a svobod, stejně jako utajované provedení. Nejde tedy v uvedeném případě o použití zpravodajské techniky.

Posledním druhem je identifikace osob nebo předmětů, popřípadě zajišťování jejich pohybu za použití zabezpečovací nebo nástrahové techniky. Zde můžeme zařadit použití kamerových systémů schopných rozeznávat a následně porovnávat osoby nebo vozidla s databázemi schopnými identifikovat konkrétního jedince nebo vozidlo, stejně tak sledování pomocí GPS modulů nebo využívání kamerových systémů umístěných ve městech.

Zajímavé je porovnání poměrně tenké hranice u používání zabezpečovací techniky v podobě kamerových systémů, které je prováděno utajovaným způsobem a zasahuje do základních práv a svobod, se stejným prostředkem, avšak negativně definovaným v § 8 odst. 2 zákona o VZ. U uvedeného příkladu bude tedy důležité posoudit, zdali se jedná o zásah do některého ze základních práv a svobod, či nikoliv.⁸⁶

„§ 9 Použití zpravodajské techniky

⁸⁶ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 128-138. ISBN 978-80-7552-378-5.

(1) *Vojenské zpravodajství může zpravodajskou techniku použít jen po předchozím písemném povolení předsedy senátu vrchního soudu příslušného podle sídla Ministerstva obrany (dále jen „soudce“) a za předpokladu, že by odhalování nebo dokumentování činností, pro něž má být použita, bylo jiným způsobem neúčinné nebo podstatně ztížené anebo v daném případě nemožné.*

(2) *Použití zpravodajské techniky nesmí překročit rozsah povolení soudce podle odstavce 1 a nesmí zasahovat do práv a svobod nad nezbytně nutnou míru.*

(3) *Vojenské zpravodajství může technicky zabezpečit použití zpravodajské techniky i pro potřeby jiných oprávněných orgánů, pokud o to požádají a předloží příslušné povolení k použití zpravodajské techniky vydané podle zvláštního právního předpisu.⁸⁷*

(4) *Vojenské zpravodajství je oprávněno žádat technické zabezpečení použití zpravodajské techniky pro vlastní potřebu i od jiných, k této činnosti oprávněných orgánů. V tomto případě je povinno doložit, že použití zpravodajské techniky bylo podle tohoto zákona povoleno.⁸⁸*

(5) *Vojenské zpravodajství je oprávněno v rozsahu potřebném pro plnění konkrétního úkolu požadovat od právnické nebo fyzické osoby zajišťující veřejnou komunikační síť anebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací*

a) zřízení, popřípadě zabezpečení rozhraní pro připojení koncového telekomunikačního zařízení pro odposlech nebo záznam zpráv v určených bodech jejich sítě, a

b) poskytnutí provozních nebo lokalizačních údajů způsobem, ve formě a v rozsahu stanoveném zvláštním⁸⁹ právním předpisem.“⁹⁰

Písemné povolení předsedy senátu vrchního soudu příslušného podle sídla Ministerstva obrany je podmínkou pro použití zpravodajské techniky. Vydáno musí být před začátkem používání zpravodajské techniky.

⁸⁷ § 9 a násl. zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

⁸⁸ § 53 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění zákona č. 265/2001 Sb. § 9 zákona č. 154/1994 Sb.

⁸⁹ § 97 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění zákona č. 290/2005 Sb., zákona č. 177/2008 Sb., zákona č. 247/2008 Sb., zákona č. 153/2010 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 94/2011 Sb. a zákona č. 273/2012 Sb.

⁹⁰ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

Podmínkou pro udělení povolení je neexistence jiného způsobu dosažení cílů VZ v podobě dokumentování nebo odhalování činností, kvůli nimž má být zpravodajská technika použita, nebo by bylo použití jiného způsobu neúčinné, ztížené nebo zcela nemožné.

Při volbě rozsahu použití zpravodajské techniky je nutné dodržovat princip zásahu do práv a svobod jen v nezbytné míře a na nezbytnou dobu. VZ je oprávněno technicky zabezpečit použití zpravodajské techniky i pro jiný subjekt na základě jeho písemné žádosti.

Z dosavadních informací je patrné, že jediným subjektem, který může požadovat technické zabezpečení, je BIS. Ta jediná může předložit povolení k použití zpravodajské techniky. Stejně tak je VZ oprávněno požadovat technické zabezpečení použití zpravodajské techniky od jiných subjektů, to musí být podloženo povolením pro použití zpravodajské techniky.

Poněkud odlišná situace nastává ve výčtu subjektů, jež mohou VZ takovouto podporu poskytnout. Ustanovení uvádí orgány „k této činnosti“ oprávněné. Toto slovní spojení neznamená výslovně „k použití zpravodajské techniky“. Stačí tedy, aby byl subjekt oprávněn při zabezpečování vlastní činnosti používat obsahově podobné činnosti s činnostmi pojmově určujícími zpravodajskou techniku.

Samotný odst. 4 odkazuje na subjekty v podobě BIS a Policie ČR. Součinnost od právnické nebo fyzické osoby zajišťující veřejnou komunikační síť anebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací se rozumí součinnost uloženou uvedeným subjektům přímo na základě zákona. Tyto subjekty jsou povinny součinnost poskytnout při zajišťování záznamu zpráv a odposlechu ve svých sítích a poskytnout lokalizační a provozní údaje, které jim zákon nařizuje ukládat.

Podmínkou je povolení od soudce. VZ může požadovat zřízení nebo zabezpečení rozhraní pro připojení koncového telekomunikačního zařízení pro odposlech nebo záznam zpráv v určených bodech jejich sítě, právnické nebo fyzické osoby jsou povinny toto provést.⁹¹

⁹¹ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 139-141. ISBN 978-80-7552-378-5.

„§ 10 Povolení k použití zpravodajské techniky

(1) Povolení k použití zpravodajské techniky vydává soudce na základě písemné žádosti, která obsahuje

a) druh zpravodajské techniky, která má být použita, dobu trvání jejího použití, základní identifikační údaje o osobě, vůči které má být zpravodajská technika použita, pokud jsou tyto údaje známy, číslo telefonní nebo jiné obdobné stanice, pokud z ní má být prováděn odposlech, popřípadě záznam, a je-li známo, i místo použití zpravodajské techniky; má-li být zpravodajská technika použita vůči ústavnímu činiteli nebo jejím použitím má být zasahováno do práva nedotknutelnosti obydlí, musí být tato informace součástí žádosti,

b) důvody pro použití zpravodajské techniky včetně odůvodnění podmínek pro její použití stanovených v § 9 odst. 1,

c) informaci o jakékoliv předchozí žádosti o použití zpravodajské techniky vůči osobě uvedené v písmenu a) včetně informace, jak bylo o této žádosti rozhodnuto.

(2) Soudce o žádosti o povolení k použití zpravodajské techniky rozhodne bezodkladně.

(3) Použití zpravodajské techniky lze povolit jen na nezbytně nutnou dobu, nejdéle však na dobu 4 měsíců; tuto dobu lze na základě nové žádosti prodloužit, vždy však nejvýše o další 4 měsíce.

(4) Rozhodnutí o povolení k použití zpravodajské techniky obsahuje druh zpravodajské techniky, která může být použita, dobu trvání jejího použití, základní identifikační údaje o osobě, vůči které má být zpravodajská technika použita, pokud jsou tyto údaje známy, číslo telefonní nebo jiné obdobné stanice, pokud z ní má být prováděn odposlech, popřípadě záznam, a je-li známo, i místo použití zpravodajské techniky, a odůvodnění povolení k použití zpravodajské techniky.

(5) Soudce vydá současně s rozhodnutím o povolení k použití zpravodajské techniky výpis z tohoto rozhodnutí, který obsahuje nejnutnější identifikační údaje a výrok, zda při jejím použití může být zasahováno do práva nedotknutelnosti obydlí; výpis neobsahuje odůvodnění.

(6) Zamítne-li soudce žádost o povolení k použití zpravodajské techniky, obsahuje rozhodnutí odůvodnění zamítnutí.

(7) Proti rozhodnutí o povolení nebo zamítnutí žádosti o povolení k použití zpravodajské techniky není přípustný opravný prostředek.“⁹²

Vojenskému zpravodajství dovoluje zákon použití zpravodajské techniky na základě uvedeného paragrafu za předpokladu, že žádost obsahuje v tomto zákoně uvedené náležitosti. Stejně tak se zákon vyjadřuje k obsahu rozhodnutí o udělení nebo neudělení zpravodajské techniky. Žádost podaná VZ nemusí obsahovat místo použití zpravodajské techniky nebo identifikační údaje o osobě, pokud těmito informacemi VZ nedisponuje.

Při nasazení zpravodajské techniky způsobem zasahujícím do práva nedotknutelnosti obydlí nebo má být nasazena na ústavního činitele, je toto nutné v žádosti uvést. Součástí povolení povinnou uvádět je odůvodnění jejího nasazení, s uvedením náležitostí vysvětlujících potřebu nasazení právě zpravodajské techniky, jako nejzazšího prostředku umožňujícího dokumentovat nebo odhalovat činnosti, které jsou jiným způsobem nedosažitelné nebo nezajistitelné, včetně údajů o žádostech k dané osobě požadovaných před podáním této konkrétní žádosti.

Povolení nebo zamítnutí žádosti musí vždy obsahovat odůvodnění tohoto rozhodnutí. V případě povolení žádosti je toto platné po dobu 3 měsíců s možností prodloužení, avšak prodloužení musí být na základě nové žádosti včetně uvedení údajů o předchozím použití. Kladné nebo zamítavé rozhodnutí soudce vydává neodkladně a obsahuje uvedení odůvodnění daného rozhodnutí.

Proti rozhodnutí se není možné VZ odvolat. K případnému požadování součinnosti VZ od jiných orgánů je vydáván soudcem i výpis z rozhodnutí, který neobsahuje odůvodnění, pouze obsahuje nejnutnější identifikační údaje a výrok.⁹³

„§ 11 Kontrola průběhu používání zpravodajské techniky

(1) Soudce je oprávněn požadovat od Vojenského zpravodajství informace k posouzení, zda důvody pro používání zpravodajské techniky trvají.

⁹² ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

⁹³ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 141-143. ISBN 978-80-7552-378-5.

(2) Zjistí-li soudce, že důvody používání zpravodajské techniky pominuly, povolení k jejímu použití odejme.“⁹⁴

Trvání důvodu použití zpravodajské techniky je kontrolováno soudcem, který jej vydal. K tomu slouží soudci možnost požadování informací od VZ. Při neshledání důvodů k pokračování používání zpravodajské techniky soudce povolení odejme.⁹⁵

*„§ 12 Informace o ukončení používání zpravodajské techniky
Vojenské zpravodajství bezodkladně písemně informuje soudce o ukončení používání zpravodajské techniky.“⁹⁶*

Povinnost písemně informovat soudce o ukončení používání zpravodajské techniky ze strany VZ slouží soudci k přehlednosti o využívání jím vydaných povolení. Tato informace je ne zcela potřebná po uplynutí platnosti povolení, tedy 3 měsíců od jeho vydání.⁹⁷

6.1.2 Krycí doklady

„§ 13 Krycí doklady

(1) Krycím dokladem se pro účely tohoto zákona rozumí dokument sloužící k zastírání skutečné totožnosti příslušníka Vojenského zpravodajství nebo k utajení jeho příslušnosti k Vojenskému zpravodajství, k zastírání činnosti Vojenského zpravodajství nebo k utajení objektů Vojenského zpravodajství.

(2) Krycím dokladem nesmí být průkaz poslance nebo senátora, člena vlády, člena bankovní rady České národní banky, člena kolegia Nejvyššího kontrolního úřadu, soudce Ústavního soudu, služební průkaz soudce nebo státního zástupce nebo doklad žijící osoby.

(3) Je-li to vzhledem k povaze krycího dokladu nutné, je Vojenské zpravodajství oprávněno v nezbytné míře zpracovávat údaje v informačních systémech vedených podle zvláštních právních předpisů, a to vložním, změnou nebo

⁹⁴ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

⁹⁵ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 143. ISBN 978-80-7552-378-5.

⁹⁶ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

⁹⁷ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 143. ISBN 978-80-7552-378-5.

fyzickým vymazáním údajů souvisejících s krycím dokladem nebo blokováním těchto údajů. Správci informačních systémů veřejné správy a na náklady Vojenského zpravodajství také správci jiných informačních systémů využívajících údaje z informačních systémů veřejné správy poskytnou při tomto zpracovávání potřebnou součinnost; při tom postupují tak, aby nedošlo k vyzrazení činnosti Vojenského zpravodajství.

(4) Krycí doklad opatřuje Vojenské zpravodajství na základě rozhodnutí jeho ředitele.

(5) Krycí doklad vydává Vojenské zpravodajství; vydání krycího dokladu může Vojenskému zpravodajství zabezpečit také Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra nebo Bezpečnostní informační služba.

(6) Vojenské zpravodajství vede evidenci opatřených krycích dokladů.⁹⁸

Vojenské zpravodajství využívá krycí doklady v podobě dokumentů a listin sloužících k zakrytí příslušnosti k VZ nebo utajení skutečné identity příslušníka VZ nebo k zastírání zájmů VZ nebo k utajení objektů patřících VZ.

O krycí doklad se na základě těchto ustanovení jedná v případě listiny nebo jiného dokumentu. Jakákoliv jiná forma tohoto typu prostředku bude krycím prostředkem podle následujícího § 19 zákona o VZ. V ustanovení jsou uvedeny průkazy a doklady, které nemohou být vydávány za krycí doklady. Kterékoliv jiné dokumenty nebo doklady jsou povoleny.

Pokud si není VZ schopné opatřit doklady samo, zabezpečí mu je Ministerstvo vnitra, BIS nebo Ministerstvo obrany. Pro potřeby zavedení krycích dokladů, jejich správu nebo jejich zrušení je VZ oprávněno provádět zásahy v příslušných evidencích informačních systémů veřejné správy. Tyto orgány jsou povinny poskytnout VZ součinnost v souvislosti s takovouto činností. Vydávání vždy musí schválit ředitel VZ formou rozhodnutí. VZ si vede vlastní evidenci svých krycích dokladů.⁹⁹

⁹⁸ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

⁹⁹ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 144-145. ISBN 978-80-7552-378-5.

6.1.3 Krycí prostředky

„§ 14 Krycí prostředky

(1) *Krycím prostředkem se pro účely tohoto zákona rozumí věc, která není dokumentem, prostor nebo činnost sloužící k zastírání skutečné totožnosti osoby nebo činnosti Vojenského zpravodajství.*

(2) *Krycí prostředek opatřuje nebo zřizuje Vojenské zpravodajství na základě rozhodnutí jeho ředitele.*

(3) *Vojenské zpravodajství vede evidenci opatřených a zřízených krycích prostředků.¹⁰⁰*

Krycí prostředkem je podle uvedeného paragrafu věc, prostor nebo činnost k zastírání skutečné totožnosti osoby nebo činnosti VZ a současně nejde o listinu nebo dokument. Důležitým faktem je možnost zastírat skutečnou totožnost osoby, která nemusí být příslušníkem VZ, což je rozdíl oproti krycímu dokladu.

Takovéto prostředky na základě rozhodnutí ředitele VZ zřizuje, vede o nich evidence a samo opatřuje Vojenské zpravodajství. Příkladem takovýchto prostředků mohou být bankovní účty, vozidla, krycí firmy atd.¹⁰¹

6.1.4 Sledování osob a věcí

„§ 15 Sledování osob a věcí

(1) *Sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.*

(2) *O použití sledování osob a věcí a o jeho dokumentaci rozhoduje na žádost ředitele Vojenského zpravodajství ministr obrany.*

(3) *Vojenské zpravodajství je oprávněno žádat technické zabezpečení použití sledování osob a věcí pro vlastní potřebu i od jiných, k této činnosti oprávněných orgánů. V tomto případě je povinno doložit, že použití sledování bylo podle tohoto zákona¹⁰² povoleno.¹⁰³*

¹⁰⁰ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

¹⁰¹ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 145. ISBN 978-80-7552-378-5.

¹⁰² § 9 a násl. zákona č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě.

Zákon považuje získávání poznatků o osobách a věcech, jež je prováděno utajovaným způsobem, za pomoci technických nebo jiných prostředků a utajovaně za sledování.

Opět zde vyvstává otázka zásahu takovouto činností do základních práv a svobod, pro kterou je nutné písemné povolení. V případě zásahu do uvedených, právem chráněných hodnot půjde o zpravodajskou techniku, nepůjde tedy o sledování osob a věcí.

Nejčastější formou sledování je využití sledovací skupiny, která v reálném čase provádí pozorování objektu utajovaným způsobem. Může jít o osoby, vozidla, domy nebo jiné prostory významné pro zájem služby.

Rozvoj moderní techniky nabízí také využívání technických prostředků pro sledování. Jedná se o různé moduly založené na přeposílání souřadnic GPS nebo kamerové systémy.

Použitelnost těchto moderních technických prostředků nicméně naráží na potřebu jejich zařazení do příslušné skupiny prostředků. Důležité je vždy vyhodnotit míru jejich zásahu do práv a svobod osob, zejména práva na soukromí, podle toho je zařadit a postupovat dále při jejich používání na základě povolovacích procedur daných zákonem, jež upravuje použití jednotlivých prostředků.

Povolování použití sledování osob a věcí u VZ podléhá schvalování ministrem obrany na žádost ředitele VZ. Na základě povolení, resp. Výpisu z povolení může VZ požádat o součinnost při sledování osob a věcí. Takovou součinnost mohou provádět pouze zákonem oprávněné orgány příslušné k provádění sledování osob a věcí. Zpravodajská praxe používá v kontextu sledování i pojem *kontrasledování*. Pojem není právně definován, nicméně v obecném pojetí jde o činnost mající za úkol odhalit, zda osoba, objekt nebo věc jsou, nejsou nebo mohou být sledovány někým jiným. Takováto činnost vykazuje spíše znaky ochrany nebo obrany, tudíž se nejedná o zpravodajský prostředek.

¹⁰³ ČESKO. Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství. Online. In: Zákony pro lidi. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

Takovou formu činnosti zpravidla provádí specializované orgány, u kterých již z názvu vyplývá jakýsi ochranný charakter. Např. služba ochrany svědků, ochranná služba Policie ČR a další podobné.¹⁰⁴

6.2 Využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství

„§ 16 Osoby jednající ve prospěch Vojenského zpravodajství

(1) Vojenské zpravodajství je oprávněno při plnění svých úkolů využívat osoby jednající v jeho prospěch.

(2) Osobou jednající ve prospěch Vojenského zpravodajství se rozumí fyzická osoba starší 18 let, poskytující dobrovolně Vojenskému zpravodajství informace nebo služby takovým způsobem, aby nebyla vyražena její spolupráce s Vojenským zpravodajstvím.

(3) Vojenské zpravodajství je povinno ochraňovat osobu jednající v jeho prospěch před vyzrazením a způsobením újmy na životě, zdraví, cti nebo majetku, která by jí mohla vzniknout takovým jednáním.“¹⁰⁵

Dalším ze způsobů využívaným Vojenským zpravodajstvím k získávání potřebných informací jsou osoby jednající ve prospěch Vojenského zpravodajství. Fyzické osoby, jež jsou starší 18 let, které utajovaným způsobem, na základě dobrovolnosti a souhlasu, poskytují informace VZ, jsou nazývány osoby jednají ve prospěch VZ.

V takovémto vztahu má VZ povinnost chránit osoby, které využívá ve svůj prospěch, proti způsobení újmy na jejich životě, zdraví, majetku nebo cti. Ty by mohly vzniknout případným vyzrazením jejich spolupráce s VZ nebo jako následek jejich jednání.

Avšak v případě, kdy by osoba jednající ve prospěch spáchala svým jednáním ve formě služby nebo poskytnutí informace trestný čin nebo správní delikt, bude za své jednání právně odpovědná. Z toho vyplývá, že spolupráce

¹⁰⁴POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 145-148. ISBN 978-80-7552-378-5..

¹⁰⁵ČESKO. *Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.* Online. In: *Zákony pro lidi.* 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].

s VZ neznamena imunitu v deliktních ani trestněprávních otázkách. Pokud by osoba jednající ve prospěch na popud příslušníka VZ spáchala nějaký trestný čin, platí trestní odpovědnost takového příslušníka v podobě účastenství podle § 24 trestního¹⁰⁶ zákoníků.

Z uvedeného ustanovení nevyplývá VZ povinnost vést evidenci osob jednajících v její prospěch. Tato povinnost byla zrušena v roce 2014 jejím vynětím z ustanovení. Původní zákon totiž nařizoval takovou evidenci vést. Ta ale musela být vždy po ukončení spolupráce zničena. Důvodem zničení byla obava z možného úniku informací.¹⁰⁷

7 Zpravodajské služby Slovenské republiky

Systém zpravodajských služeb na území Slovenské republiky tvoří Slovenská informačná¹⁰⁸ služba a Vojenské spravodajstvo.¹⁰⁹ Tyto dvě složky můžeme označit za hlavní, třetí složkou, která v jistém rozsahu může být zařazena do kategorie služeb zabývajících se zpravodajskou činností, je Úřad speciálních činností a operací prezidia Policejního sboru spadající pod Policejní sbory jako jejich specializovaná složka. Poslední, jmenovaná se jako jednou ze svých činností zabývá kriminálním zpravodajstvím.

Pro účely této diplomové práce je potřebné ji zde uvést, coby službu, věnující se svým specializovaným zaměřením v oblasti zpravodajské činnosti. Dále budu v textu uvádět informace v českém jazyce, důvodem je jednodušší porozumění textu. Znění zákonů a paragrafů ovšem zůstane ponecháno v originále.

¹⁰⁶ ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2024-03-15].

¹⁰⁷ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 149-150. ISBN 978-80-7552-378-5.

¹⁰⁸ SLOVENSKÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA. Online. Dostupné z: <https://www.sis.gov.sk/>. [citováno 2024-03-15].

¹⁰⁹ VOJENSKÉ SPRÁVODAJSTVO. Online. Dostupné z: <https://vs.mosr.sk/>. [citováno 2024-03-15].

7.1 Slovenská informačná služba (ďalej jen „SIS“)

Dne 21. 1. 1993 byla zákonem číslo 46 z roku 1993 Z. z., o Slovenskej informačnej službe,¹¹⁰ byla zřízena Slovenská informační služba. Důvodem byla potřeba vytvořit fungující systém bezpečnostních složek po rozdělení České a Slovenské Federativní republiky.

Zákon označuje SIS jako státní orgán Slovenské republiky, zajišťující úkoly v problematice ochrany ústavního zřízení, podle uvedeného zákona. Dále se zabývá problematikou vnitřního pořádku a bezpečnosti státu podle stejného zákona. Činnost SIS je řízena platnými ústavními zákony, ústavou, zákony a jinými právními předpisy souvisejícími s plněním svých úkolů.

K 1.1.2016 byla následně SIS definována jako obecná bezpečnostní a zpravodajská služba Slovenské republiky. Ve 2. paragrafu zákona o SIS jsou uvedeny a upraveny úkoly SIS. Jsou jimi:

„§ 2 Úlohy informačnej služby

(1) Informačná služba v rozsahu svojej pôsobnosti získava, sústred'uje a vyhodnocuje informácie o

a) činnosti ohrozujúcej ústavné zriadenie, územnú celistvosť a zvrchovanosť Slovenskej republiky,

b) činnosti smerujúcej proti bezpečnosti Slovenskej republiky,

c) aktivite cudzích spravodajských služieb,

d) organizovanej trestnej činnosti,

e) terorizme, vrátane informácií o účasti na terorizme, jeho financovaní alebo podporovaní,

f) politickom a náboženskom extrémizme, extrémizme prejavujúcom sa násilným spôsobom a škodlivom sektárskom zoskupení,

g) aktivitách a ohrozeniach v kybernetickom priestore, ak ohrozujú bezpečnosť štátu,

h) nelegálnej medzinárodnej preprave osôb a migrácii osôb,

i) skutočnostiach spôsobilých vážne ohroziť alebo poškodiť hospodárske záujmy Slovenskej republiky,

¹¹⁰ SLOVENSKO. Zákon č. 46/1993 Z. z. *Národnej rady Slovenskej republiky o Slovenskej informačnej službe*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-46>. [citováno 2024-03-15].

j) ohrožení alebo úniku informácií a vecí chránených podľa osobitného predpisu¹¹¹) alebo medzinárodných zmlúv alebo medzinárodných protokolov.“¹¹¹

Z uvedeného vyplýva, že úkolem SIS je získavať, soustřeďovat a vyhodnocovat informace směřující proti bezpečnosti a ústavnímu zřízení Slovenské republiky, stejně tak získavať informace důležité k prosazování zájmů na úrovni zahraniční politiky. Jedná se tedy o spojení vnitřního zpravodajství, vnějšího zpravodajství a technického zpravodajství.

SIS na základě mezinárodních dohod a smluv zavazujících Slovenskou republiku plní i další úkoly z takovýchto smluv vyplývající. Adresáty informací od SIS jsou prezident Slovenské republiky, vláda Slovenské republiky a její členové potřebující tyto informace ke svojí činnosti a Národní rada Slovenské republiky.

Další informace získané SIS vedoucí k zamezení protiprávní nebo protiústavní činnosti jsou poskytovány i jiným státním orgánům. Policii poskytuje SIS informace o trestné činnosti příslušným útvarům, jež mají danou problematiku na starost.

Při takovéto součinnosti je podmínkou, aby poskytnutím nedošlo k prozrazení zájmů služby nebo k narušení úkolů plněných službou nebo k prozrazení zdrojů informací, vyzaření identit osob jednajících ve prospěch SIS či totožnosti vlastních příslušníků.

Výjimkou jsou případy, kdy by neposkytnutí takovýchto informací mělo způsobit následek závažnější následku způsobenému poskytnutím takovýchto informací. Písemně poté může SIS vyžadovat od institucí, kterým informace poskytla, zprávu o způsobu využití informace, včetně jejího potvrzení a vyvrácení založených na vlastní následné práci s takovouto informací.

Od policejních orgánu je tato informace poskytována za předpokladu neohrožení operativně pátrací činnosti policie. Dále má SIS od 1. 7. 2010 k realizaci zahraničních politických zájmů a k zabránění aktivitám proti Slovenské republice možnost provádět bezpečnostní opatření. Tím to se rozumí provádění takové činnosti, která má za úkol zamezit a zabránit vymezeným jevům zaměřeným proti společnosti. Jevům ohrožujícím bezpečnostní

¹¹¹ SLOVENSKO. Zákon č. 46/1993 Z. z. *Národnej rady Slovenskej republiky o Slovenskej informačnej službe*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-46>. [citováno 2024-03-15].

a ekonomické zájmy ze strany zpravodajských služeb cizí moci na území Slovenské republiky mající za úkol narušit ochranu Slovenské republiky a její postavení, včetně jejích zájmů.

Všechna tato opatření musí být v rámci dodržování práva Evropské unie i v rámci závazků plynoucích z mezinárodních právních závazků a současně musí splňovat podmínky přiměřenosti a proporcionality.

Organizace SIS je stanovena následovně: v čele SIS je ředitel, ten je odpovědný Radě obrany státu, prezident Slovenské republiky ředitele jmenuje a odvolává na základě návrhu vlády Slovenské republiky a ředitel má povinnost předkládat zprávu o naplňování zákonem o SIS stanovených úkolů Národní radě Slovenské republiky. Dalšími adresáty, kteří mají možnost požadovat informace, jsou prezident Slovenské republiky, předseda Národní rady Slovenské republiky a předseda vlády Slovenské republiky.

SIS podle zákona o SIS má možnost pro plnění svých úkolů držet zakázané věci a nebezpečné látky v podobě zakázaných zbraní a střeliva, případně zakázané doplňky k nim. Dále padělky peněz, cenných papírů a známek. Dovoleny jsou i výbušniny a výbušné předměty, jedy, psychotropní omamné nebo jiné látky způsobující závislost. To vše za dodržení nezbytné potřeby těmito prostředky oplývat.

Informace může SIS pro zajištění svých úkolů vyplývajících ze své působnosti vyžadovat i od jiných státních orgánů, právnických nebo fyzických osob. Součástí je i přístup do informačních evidencí vedených jednotlivými státními institucemi. Ty jsou povinny takovýmto písemným žádostem vyhovět.

7.1.1 Zvláštní prostředky používané Slovenskou informační službou

Na základě zákona o SIS jsou těmi prostředky informačně-operativní prostředky a informačně-technické prostředky.

Informačně-operativními prostředky zákon myslí:

- a) Sledování osob a věcí – o nasazení tohoto prostředku rozhoduje ředitel SIS, případně jim pověřený zástupce.
- b) Legalizační dokumenty a legenda – v podobě předmětů a listin je jejich úkolem utajit totožnost příslušníka SIS. Je dáno, které dokumenty

nemohou být použity jako legalizační. Jsou jimi průkazy poslanců Národní rady Slovenské republiky, služební průkazy soudců, průkazy členů vlády Slovenské republiky a průkazy redaktorů a šéfredaktorů, moderátorů, spolupracovníků a zaměstnanců tisku nebo jiného informačního prostředku. Legendou se rozumí kombinace pravdivých a nepravdivých údajů nebo zcela nepravdivých údajů o příslušnících nebo osobách jednajících ve prospěch SIS. Účelem takové legendy je zakrytí indicií umožňujících spojitelnost osoby nebo objektu se SIS.

- c) Využívání osob jednajících ve prospěch SIS formou dobrovolného předávání informací od fyzické osoby, a to utajovaným způsobem. Informace musí mít souvislost s plněním úkolů služby. Výslovně spolupracující osobou nesmí být vydavatel periodického tisku, redaktor a šéfredaktor, moderátor, zaměstnanec, spolupracovník tisku nebo jiného hromadného informačního prostředku. Nesmí jím být ani příslušník ozbrojeného bezpečnostního sboru podle zvláštního předpisu.¹¹² Výjimkou pro využití některé z osob uvedených jako nevyužitelné podle informací výše je písemné povolení od předsedy Bezpečnostní rady Slovenské republiky, které vydá na základě návrhu ředitele služby. Tím umožní konkrétní osobě být osobou jednající ve prospěch SIS. Současně s udělením takového výjimky je potřeba o ní informovat písemně Zvláštnímu kontrolnímu výboru Národní rady Slovenské republiky pro kontrolu činnosti SIS.
- d) Záměnou věci se rozumí na základě písemného povolení soudce soudu příslušného podle zvláštního předpisu zaměnit věc za jinou. A to za účelem zabránění vzniku závažné újmy na bezpečnosti státu, získání informací, ochraně hospodářských zájmů nebo ochraně utajovaných skutečností. Na zájmu chráněném zákonem nesmí být záměnou způsobena větší újma, než by na něm hrozila použitím věci původní.
- e) Předstíraný převod slouží ke stejným účelům jako záměna věci. I ten musí být písemně povolen soudcem příslušného soudu podle zvláštního předpisu. Příkladem předstíraného převodu je předstírání prodeje, koupě

¹¹² *Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.*

Zákon č. 57/1998 Z. z. o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 4/2001 Z. z. o Zbore väzenskej a justičnej stráže v znení neskorších predpisov.

nebo jiný způsob převodu věci, ke kterému je potřeba zvláštní povolení, nebo je zakázán.¹¹³

7.2 Vojenské zpravodajství (dále jen „VS“)

Dne 30. 6. 1994 bylo zákonem číslo 198/1994 Z. z., o Vojenskom spravodajstve,¹¹⁴ zřízeno Vojenské zpravodajství. Původně se jednalo o speciální službu pod Ministerstvem obrany Slovenské republiky zabývající se zpravodajským zabezpečením obrany Slovenské republiky. Skládala se z kontrarozvědné části v podobě Vojenského obranného zpravodajství a rozvědné části v podobě Vojenské zpravodajské služby.

1. 1.2013 novelou zákona o VS byla pozměněna její organizace a došlo ke sloučení uvedených částí do jedné, spadající do působnosti Ministerstva obrany. Vznikla tedy zpravodajská služba v působnosti Ministerstva obrany Slovenské republiky plnící úkoly zpravodajské obrany, obranyschopnosti a bezpečnosti Slovenské republiky.

Úkoly VS jsou v rozsahu své působnosti získávat, shromažďovat a vyhodnocovat informace důležité pro zabezpečení obranyschopnosti a obrany Slovenské republiky na jejím území i mimo něj.¹¹⁵ Jsou jimi podle

„§ 2 Úlohy Vojenského spravodajstva

- a) činnosti ohrozující suverenitu, ústavné zriadenie, zvrchovanosť, územnú celistvosť a obranyschopnosť Slovenskej republiky,*
- b) aktivity cudzích spravodajských služieb,*
- c) terorizmus, jeho financovanie alebo podporovanie, kybernetický terorizmus, vlastizradu, sabotáž a záškodníctvo,*
- d) politický extrémizmus alebo náboženský extrémizmus, extrémizmus prejavujúci sa násilným spôsobom a škodlivú propagandu, ak súčasne ohrozuje plnenie úloh ozbrojených síl a extrémizmus rofesionálnych vojakov,*

¹¹³ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 163-168. ISBN 978-80-7552-378-5.

¹¹⁴ SLOVENSKO. *Zákon č. 198/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Vojenskom spravodajstve*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1994-198>. [citováno 2024-03-15].

¹¹⁵ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 168-169. ISBN 978-80-7552-378-5.

- e) škodlivé sektárske zoskupenia, ak ohrozujú plnenie úloh ozbrojených síl a škodlivé sektárske zoskupenia sob st nálních vojakov,
- f) organizovanú trestnú sob st a trestnú sob st proti obrane Slovenskej republiky,
- g) nelegálne obchodovanie s výrobkami obranného priemyslu, so zbraňami hromadného ničenia alebo s položkami dvojakého použitia,
- h) aktivity a ohrozenia v kybernetickom priestore,
- i) nelegálnu medzinárodnú prepravu sob,
- j) skutočnosti spôsobilé vážne ohroziť alebo poškodiť vojensko-hospodárske záujmy Slovenskej republiky,
- k) ohrozenie alebo únik údajov obsahujúcich utajované skutočnosti.¹¹⁶

VS je také väzáno mezinárodnými dohodami a smlouvami uzavřenými Slovenskou republikou. V jeho rozsahu je i plnění dalších úkolů vyplývajících ze zvláštních předpisů. Je oprávněno, stejně jako SIS, využívat bezpečnostní opatření k zabránění ohrožení a k zabránění aktivitám vedoucím proti činnosti VS.

Cestou ministra obrany, jsou informace získané činností VS předávány Národní radě Slovenské republiky, vládě Slovenské republiky a prezidentovi Slovenské republiky. Informace mohou být ministrem poskytnuty i jiným státním orgánům, povede-li to k zabránění protiprávních aktivit.

Při poskytnutí informací VS jiným orgánům, je VS oprávněno od těchto orgánů požadovat jejich vyjádření k poskytnutým informacím. Jedná se převážně o prověření předané informace novým adresátem a případné vyhodnocení informace v oblasti potvrzení nebo vyvrácení její pravdivosti. Od Policejních orgánů je toto možné vyžadovat pouze za předpokladu neohrožení operativně pátrací činnosti policie.

Ředitel stojící v čele VS je odpovědný ministrovi obrany. Ten je zodpovědný za jmenování a odvolání ředitele VS. Bezpečnostní rada Slovenské republiky cestou ministra obrany může zadávat v VS úkoly v rámci působnosti VS. Ministr obrany také předkládá Národní radě Slovenské republiky

¹¹⁶ SLOVENSKO. Zákon č. 198/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Vojenskom spravodajstve. Online. In: Zákony pre ľudí.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1994-198>. [citováno 2024-03-15].

písemnou zprávu o činnosti VS. Ministra obrany mohou prezident Slovenské republiky, předseda vlády Slovenské republiky a předseda Národní rady Slovenské republiky požádat o písemnou zprávu uvádějící jimi požadované informace o činnosti VS. Stejně jako SIS může VS držet a nakládat s nebezpečnými látkami a zakázanými věcmi, pokud je toto nezbytné pro plnění jejich úkolů.

Jedná se o omamné, psychotropní a jiné látky mající návykový charakter, prekurzory, výbušné předměty a výbušniny nebo jedy. Věcmi zakázanými se rozumí zakázané zbraně a střelivo, doplňky ke zbraním patřící do kategorie zakázaných, dále pak padělané peníze, cenné papíry a známky.

I VS je oprávněno požadovat výpomoc od jiných státních orgánů, stejně tak od fyzických a právnických osob, v oblasti získávání informací majících význam pro plnění úkolů VS.

Identickým způsobem má VS možnost přístupu do informačních systémů a evidencí obsahujících údaje potřebné ke své činnosti. Tyto orgány jsou povinny takovýto přístup umožnit, pokud jim v tom nebrání jiné právní úpravy a předpisy, jimiž jsou vázány.

7.2.1 Zvláštní prostředky používané Vojenským zpravodajstvím Slovenské republiky

Podle zákona o VS je Vojenské zpravodajství Slovenské republiky oprávněno používat informačně-operativní prostředky a informačně-technické prostředky.

Informačně-operativními prostředky jsou:

- a) Sledování osob a věcí – o jejímž použití rozhoduje ředitel VS, popřípadě jím ustanovený pracovník.
- b) Legalizační dokumenty – v podobě předmětů a listin, které slouží k utajení totožnosti příslušníka. Pro tyto účely nemohou být použity průkazy poslanců Národní rady Slovenské republiky, služební průkazy soudců, průkazy členů vlády Slovenské republiky a průkazy redaktorů a šéfredaktorů, moderátorů, spolupracovníků a zaměstnanců tisku nebo jiného informačního prostředku.

- c) Osoby jednající ve prospěch VZ – jsou fyzické osoby starší 18 let, které na základě dobrovolnosti spolupracují utajovaným způsobem s VZ při plnění úkolů podle zákona o VZ. Takovým spolupracovníkem, stejně jako v případě SIS, nemohou být příslušníci ozbrojených bezpečnostních sborů. I zde platí výjimka umožňující na základě písemného povolení od předsedy Bezpečnostní rady Slovenské republiky iniciovaného ministrem obrany takovému příslušníkovi udělit povolení ke spolupráci v podobě spolupracující osoby. Spolupracující osobou nesmí být ani vydavatel periodického tisku, redaktor a šéfredaktor, moderátor, zaměstnanec, spolupracovník tisku nebo jiného hromadného informačního prostředku.
- d) Záměna věci – předpokladem pro záměnu věci za účelem zabránění vzniku újmy na obraně a obranyschopnosti Slovenské republiky nebo za účelem získávání informací. Také za účelem ochrany utajovaných informací nebo vojenskohospodářských zájmů může být po písemném povolení soudce příslušného soudu věc zaměněna. Takovouto záměnou nesmí vzniknout na uvedených zájmech škoda větší, než by vznikla použitím původní věci.
- e) Předstíraný převod věci – za stejným účelem jako v předchozím odstavci lze využít předstíraný převod věci. Pro takovýto postup je vyžadováno písemné povolení soudce příslušného soudu. Představit si lze předstíranou koupi, prodej nebo obdobný způsob převedení věci, jejíž držení je zakázáno nebo podmíněno povolením.¹¹⁷

7.3 Policejní sbor Slovenské republiky – Úřad speciálních činností a operací prezídia Policejního sboru

Ve třetím oddíle zákona číslo 171/1993 Z. z., o *Policejnom zbore*¹¹⁸ pod názvem informačně-technické prostředky a operativně pátrací činnost § 36

¹¹⁷ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 168-172. ISBN 978-80-7552-378-5..

¹¹⁸ SLOVENSKO. *Zákon č. 171/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>. [citováno 2024-03-15].

s názvem informačně-technické prostředky uvádí tento zákon výčet trestných činů.

Za účelem objasnění, odhalení a dokumentování těchto činů je Policejní sbor oprávněn využívat informačně technické prostředky. Jejich použití je mechanismus takového použití obsažen v zákoně o ochraně před odposlechem.¹¹⁹ V zákoně o Policejním sboru¹²⁰ pod § 38a odst. 1 najdeme definici pojmu operativně pátrací činnost. Následně v § 39 stejného zákona jsou uvedeny prostředky operativně pátrací činnosti v podobě:

„1) Prostriedkami operatívno-pátracej činnosti sa na účely tohto zákona rozumejú sledovanie osôb a vecí, monitorovanie osôb a dopravných prostriedkov, kontrolovaná dodávka kriminálne spravodajstvo, používanie krycích dokladov, nástrahová a zabezpečovacia technika a využívanie osôb konajúcich v prospech Policajného zboru, objekty a miesta používané pod legendou a predstieraný prevod vecí.

(2) Policajný zbor je oprávnený používať prostriedky operatívno-pátracej činnosti pri odhaľovaní úmyselných trestných činov a pri zisťovaní ich páchatel'ov, pri ochrane legalizanta a agenta, pri zabezpečovaní ochrany určených osôb, ochrany strážených objektov, kontroly hraníc Slovenskej republiky a v prípadoch uvedených v § 36 a osobitnom predpise¹⁸; prostriedky operatívno-pátracej činnosti je Policajný zbor v súvislosti s činnosťou kriminálneho spravodajstva oprávnený používať pri vykonávaní bezpečnostnej previerky podľa osobitného predpisu.“¹²¹

Pro účely této práce je důležitým prostředkem kriminální zpravodajství. Tedy:

„§ 39a Kriminálne spravodajstvo, legalizant a agent

(1) Kriminálnym spravodajstvom sa na účely tohto zákona rozumie činnosť, ktorou sa utajeným spôsobom získavajú, sústreďujú a vyhodnocujú informácie

¹¹⁹ SLOVENSKO. Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním). Online. In: Zákony pre ľudí.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-166>. [citováno 2024-03-15].

¹²⁰ SLOVENSKO. Zákon č. 171/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore. Online. In: Zákony pre ľudí.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>. [citováno 2024-03-15].

¹²¹ SLOVENSKO. Zákon č. 171/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore. Online. In: Zákony pre ľudí.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>. [citováno 2024-03-15].

o trestných činoch a ich páchatel'och a vytvárajú sa podmienky na použitie agenta.

(2) Na plnenie úloh na úseku kriminálneho spravodajstva možno použiť policajta-legalizanta, ktorý koná pod trvalou legendou alebo dočasnou legendou.

(3) Policajt, ktorý koná pod trvalou legendou alebo dočasnou legendou, môže byť pri plnení úloh na úseku kriminálneho spravodajstva, za podmienok ustanovených v osobitnom predpise, použitý ako agent.

(4) Policajný zbor je pre kriminálne spravodajstvo oprávnený používať informačno-technické prostriedky pri vykonávaní bezpečnostných previerok podľa osobitného predpisu.“¹²²

Kriminální zpravodajství bylo na základě doporučení orgánů Evropské unie po vzoru Evropského modelu kriminálního zpravodajství přidáno do zákona o Policejním sboru. Z pohledu Europolu a Evropské unie je kriminální zpravodajství prostředek sloužící nejenom k účelu proniknutí agenta do kriminálně závadného prostředí, ale i jako způsob napomáhající k poznávání prostředí, ve kterém kriminalita vzniká, působí a vyvíjí se.¹²³

7.4 Informačně technické prostředky používané Slovenskou informační službou, slovenským Vojenským zpravodajstvím a Policejním sborem Slovenské republiky

Zákon číslo 166/2002 Z. O ochraně před odposlechem, stanovuje podmínky použití informačně-technických prostředků a mechanismus jejich použití. Slovenská informační služba, Vojenské zpravodajství, Policejní sbor, Sbor vězeňské a justiční stráže, Celní správa a Finanční správa Slovenské republiky jsou podle zvláštních předpisů tímto zákonem oprávněny informačně-technické prostředky používat. Zákon povoluje použití uvedených

¹²² SLOVENSKO. Zákon č. 171/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore. Online. In: Zákony pre ľudí.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>. [citováno 2024-03-15].

¹²³ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 168-172. ISBN 978-80-7552-378-5.

prostředků za dodržení stanovených podmínek, bez souhlasu toho, komu státní orgány zasahuje do soukromí použitím těchto prostředků.

Jedná se o elektrotechnické, fototechnické, optické, radiotechnické, chemické, mechanické a další zařízení a prostředky používané utajovaným způsobem. Využívají se k vyhledávání, otevírání, zkoumání a vyhodnocování poštovních zásilek a jiných dopravovaných zásilek nebo k získávání obsahu zpráv přenášených prostřednictvím sítí elektronických komunikací včetně odposlechů telefonní komunikace či pořizování obrazových, zvukových, obrazově zvukových a jiných záznamů.

Používání informačně-technických prostředků zajišťuje po technické stránce Policejní sbor pro Sbor vězeňské a justiční stráže a Celní správu. Na základě písemného souhlasu zákonem určeného soudce uděleného tomu orgánu státu, pro který má být tento prostředek využit.

Pro Vojenské zpravodajství na základě písemného souhlasu zákonem daného soudce a písemné žádosti technicky zajišťuje Policejní sbor. Informace získané použitím informačně-technických prostředků slouží k plnění zákonem daných úkolů vyplývajících z působnosti orgánů oprávněných tyto prostředky využívat.

Předpokladem je písemný souhlas zákonem určeného soudce, a to na nezbytnou dobu v maximální délce šesti měsíců. Počátek lhůty je stanoven na den vydání takového souhlasu. V souhlasu je uveden rozsah použití informačně-technických prostředků. V případě použití prostředků na místech veřejně nepřístupných, musí být tato informace uvedena v písemném souhlasu. Je možné souhlas po uplynutí doby prodloužit až o dalších šest měsíců, avšak opět na základě nové žádosti s udělením souhlasu nového.

V případě nepodání nové žádosti posledním dnem platnosti stávající žádost zaniká. Důvodem pro použití informačně-technických prostředků je potřeba ochrany ústavního zřízení, vnitřního a zahraničněpolitického pořádku, zajištění obrany a bezpečnosti státu, také získávání informací ze zahraničních zdrojů, objasňování a předcházení trestné činnosti nebo ochrana práv a svobod. A to za předpokladu, že by k dosažení plnění těchto úkolů nemohlo dojít použitím mírnějších prostředků nebo bylo zajištění takovýchto informací nemožné a podstatně ztížené při použití prostředků jiných.

Důraz je kladen na omezení základní práv a svobod jen v nezbytné míře a době úměrných k dosažení důvodů jejich použití. Informačně-technické prostředky mohou být využívány SIS a VS na základě zvláštních předpisů používány i mimo území Slovenské republiky. Podle § 4 odst. 3 zákona č. 166/2003 Z. z.¹²⁴ *Žiadosť o použitie informačno-technického prostriedku (ďalej len „žiadosť“), sa predkladá písomne súdu príslušnému podľa § 4a. Žiadosť musí obsahovať*

a) druh informačno-technického prostriedku, ktorý sa má použiť, miesto jeho použitia, ak to povaha veci umožňuje, navrhovaný čas trvania jeho použitia, údaje o osobe, voči ktorej sa má tento prostriedok použiť,

b) informácie o predchádzajúcom neúčinnom alebo podstatne sťaženom odhaľovaní a dokumentovaní činnosti, pre ktorú sa podáva žiadosť,

c) dôvody na použitie informačno-technického prostriedku.

Súd nesmie rozhodnúť o žiadosti, ktorá nemá zákonom ustanovené náležitosti, a takúto žiadosť vráti žiadateľovi. Informačno-technické prostriedky pri vykonávaní bezpečnostných previerok podľa osobitného predpisu.“¹²⁵

Proti vyjádření soudce o udělení nebo neudělení souhlasu se nelze odvolat. V případě pominutí důvodů pro udělení souhlasu je soudce, který jej vydal, povinen neprodleně ukončit jejich používání. Tomuto soudci náleží povinnost průběžně ověřovat trvání důvodů použití operativně-technických prostředků.

Z důvodu možného nesnesení odkladu je Policejní sbor oprávněn ve výjimečných případech použít operativně-technický prostředek bez předchozího písemného souhlasu. O tomto faktu musí oprávněného soudce informovat do 1 hodiny od zahájení používání a následně do 6 hodin doložit žádost a informaci s přesným časem započetí použití operativně-technických prostředků.

V případě neudělení takovéto žádosti soudcem do 12 hodin od použití prostředků nebo jeho zamítnutí je Policejní sbor povinen používání

¹²⁴ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 175-177. ISBN 978-80-7552-378-5.

¹²⁵ SLOVENSKO. *Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním).* Online. In: *Zákone pre ľudí.sk.* Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-166>. [citováno 2024-03-15].

operativně-technických prostředků ukončit. Doposud získané informace z tohoto prostředku musí být zničeny a písemné potvrzení takového zrušení musí být doručeno zákonnému soudci.

Kontrolu používání uváděných prostředků provádí Národní rada Slovenské republiky prostřednictvím Komise pro kontrolu používání informačně-technických prostředků.¹²⁶

8 Srovnání prostředků získávání informací ČR a SR

Je neodmyslitelným milníkem den zániku České a Slovenské Federativní republiky, a to 31. prosince 1992. Následující den, tedy 1. ledna 1993, se Česká republika a Slovenská, coby nástupnické státy, staly samostatnými právními subjekty.

Stejně tak, jak postupem času vznikaly rozdíly v mnoha odvětvích majících zásadní vliv na dění v daných republikách, ani v oblasti zpravodajské problematiky toto nebylo výjimkou. V následujícím čase se tudíž otázky zpravodajské problematiky postupně vyvíjely na obou oddělených územích trochu jinými směry – a to až do dnešní konečné podoby.

Zásadní zásady týkající se teoretických otázek zacházení s informacemi a následná praktická činnost v podobě dalších postupů a nakládání s takovýmito informacemi se výrazně nelišily. Vycházejme z toho, že obě země se při utváření nových subjektů nechaly inspirovat již existujícími a funkčními, časem odzkoušenými modely, v čemž lze spatřovat vidinu pozitivního přístupu a otevřenosti. Najde ovšem i stránky, ve kterých rozdílný vývoj lze poměrně jednoduše spatřit.

Je potřebné vynechat a považovat za nedůležité například rozdíly v používaném jazyce nebo podobných, podle mého názoru pro tuto práci nedůležitých, rozdílů, jež nikterak nevyjadřují funkčnost ani důležitost stojící za srovnáváním.

Nyní uvedu rozdíly, které naopak stojí za připomenutí a mají jistou hodnotu pro účel této práce. Tyto rozdíly uvádím na základě informací nabytých

¹²⁶ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 175-177. ISBN 978-80-7552-378-5.

tvorbou této diplomové práce. Pro podrobnější pochopení jednotlivých okruhů a problematik uvedených níže je příhodné prostudovat celou práci jako komplexní produkt. Srovnání se věnuje specifickým prostředkům získávání informací používaných zpravodajskými službami České republiky s obdobnými prostředky získávání informací používanými zpravodajskými službami Slovenské republiky. Včetně zákonných podmínek jejich použití.

V České republice legislativa používá pojem *Specifické prostředky získávání informací* v podobě Zpravodajských prostředků a Osob jednajících ve prospěch zpravodajské služby. Legislativa Slovenské republiky používá pojem *Zvláštní prostředky*, těmi jsou informačně-operativní prostředky a informačně technické prostředky.

Zpravodajské prostředky u českých zpravodajských služeb rozdělujeme na zpravodajskou techniku, krycí prostředky a doklady, sledování, nástrahovou a zabezpečovací techniku, sledování osob a věcí.

Podobné názvosloví je způsobeno tím, že jednotlivé zpravodajské služby ČR v zákonech upravujících specifické prostředky uvádí pod nepatrně rozdílnými názvy obdobný prostředek. Tyto však povětšinou mají stejný nebo velice obdobný význam. V některých případech se jedná pouze o sloučení názvů do jedné kategorie, která však pojednává o stejném prostředku.

Slovenská zpravodajská komunita používá pod názvem informačně-operativní prostředky rozdělení na sledování osob a věcí, legalizační dokumenty a legenda, využívání osob jednajících ve prospěch SIS, záměnu věcí, předstíraný převod.

Obdobně jako u českých služeb platí i na slovenské půdě stejný princip při uvádění názvosloví. Tento fakt přidává tedy k výčtu informačně-operativních prostředků ještě legalizační dokumenty, osoby jednající ve prospěch VZ a předstíraný převod věcí.

Rozdíl mezi českým a slovenským pojetím je rozdílný v otázce osob jednajících ve prospěch zpravodajské služby. Zatímco u českých služeb jde o specifický prostředek získávání informací stojících samostatně na úrovni zpravodajských prostředků, na straně Slovenských služeb jsou osoby jednající ve prospěch SIS nebo VS řazeny mezi informačně-operativní prostředky.

Informačně-technické prostředky používané SIS, Slovenským Vojenským zpravodajstvím a Policejním sborem Slovenské republiky jsou svojí podstatou

obdobou zpravodajské techniky patřící do kategorie zpravodajských prostředků obsažených v českých právních úpravách.

Při porovnání samotného výčtu těchto prostředků české straně přibudou možnosti v podobě vyhledávání použití technických prostředků, které by mohly znemožnit nebo znesnadnit plnění úkolů BIS a VZ a použití identifikace osob nebo předmětů, případně použití zabezpečovací a nástrahové techniky při zajišťování pohybu těchto osob nebo předmětů.

Poněkud rozdílný je pohled na činnost Úřadu speciálních činností a operací prezidia Policejního sboru Slovenské republiky. Tento Úřad může používat informačně-technické prostředky a prostředky operativně-pátrací činnosti. Nejblíže má činnost tohoto Úřadu působícího na slovenském území ke specializovaným službám Policie ČR působících na českém území. Je zde však rozdíl v pojetí a pohledu na náplň činnosti těchto složek.

Česká i Slovenská republika jsou demokratickými právními státy. Zakládají se na dodržování pravidel zabezpečujících úctu k právům a svobodám člověka. Zde je výčet podmínek použití specifických prostředků získávání informací a obdobných prostředků získávání informací v České a Slovenské republice.

Použití uvedených prostředků je podmíněno předchozím povolením od nezávislého soudu. Takové povolení musí obsahovat jasný popis prostředku, účel a důvod jeho použití a čas, po který bude prostředek používán. Důvodem je výrazný zásah do základních lidských práv. Proto musí být takové prostředky voleny jako poslední možnost k získání potřebných informací.

Právně musí být jasně a přímo definovány podmínky, za kterých mohou být takové prostředky zasahující do základních práv a svobod použity. Všeobecným znakem je nadměrná škodlivost a závažnost činu, jež mohou tyto prostředky odhalit, a nemožnost získat tyto informace jiným způsobem. Použity mohou být tyto prostředky pro takové účely, pro které byly povoleny, a musí být zaručena nemožnost jejich zneužití.

9 Vybraná judikatura

Zákon umožňuje různý výklad svého znění, a ne vždy bývá zcela jasná jeho formulace. Zákon a právní úpravy také ne vždy pamatují na každou možnou situaci a otázku. Jelikož je přirozeně nereálné znát dokonale všechna znění zákonů a prováděcích předpisů vedoucích k odpovědím a naleznutím správných řešení, vyvstává důležitost orientovat se v judikatuře. Judikatura je tedy rozhodovací praxe soudů, závěry, stanoviska a výklady.

Judikaturu tvoří judikáty. To jsou rozhodnutí soudů přesahující významem a dopadem skutkové podstaty daných případů, nejsou jimi na tomto základě všechna rozhodnutí soudu. Takové rozhodnutí je rozhodnutím soudů vyššího stupně. Judikatura nejenže napomáhá vykládat normy právních předpisů, ale poslední dobou je i sama utváří, cestou navazování na obecnější normy právních předpisů svými normami konkrétnějšími.

Soudy tedy vydávají významná jednotlivá rozhodnutí ve formě judikátů. Judikáty se následně koncentrují do shrnutí, to se nazývá *právní věta*, coby nejdůležitější prvek z judikátů. V této právní větě je následně shrnuto to nejdůležitější v podobě smyslu rozhodnutí, tzn. odůvodnění takového rozhodnutí poskytující orientaci v daném případě.¹²⁷

Pro účel této práce uvedu několik příkladů judikatury objevující se v případech použití a používání specifických prostředků získávání informací na území České republiky a obdobných prostředků používaných v zahraničí tamějšími orgány státní moci.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 4. 2004, sp. zn. IV. ÚS 449/03¹²⁸

V uvedeném náleze soud řeší stížnost podanou oznamovatelem v otázce pořizování obrazového záznamu na monitorovacím zařízení na fotbalovém stadionu při fotbalovém utkání, kde měla být podle stěžovatele takovýmto pořizováním způsobena újma na osobních právech stěžovatele. Žádost byla zamítnuta.

¹²⁷ EPRAVO. Judikatura a její význam pro praxi Online. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/judikatura-a-jeji-vyznam-pro-praxi-108857.html>. [citováno 2024-03-15].

¹²⁸ ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/33040/1/2>. [citováno 2024-03-15].

Stěžovatel spatřuje porušení práv a svobod zaručených ústavou v několika skutečnostech. Pro účely této práce je postačující uvést, že stěžovatel spatřuje porušení svých osobních práv v okamžiku, kdy byly pořízeny bez jeho vědomí obrazové záznamy dokumentující činnost jím prováděnou během utkání, což mělo vést k zásahu do jeho ústavně zaručených práv.

Ústavní soud se k vyjádřil tak, že k porušení ustanovení o upravujícím utajovaném sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2 trestního řádu nešlo z důvodu nemožnosti vztáhnout toto ustanovení na případ, jež je posuzovaný.

Důvodem je neutajovaný způsob provádění obrazového záznamu a je všeobecně známou skutečností, že na fotbalových utkáních jsou v zájmu ochrany veřejného pořádku takováto monitorování prováděna.¹²⁹

Dalším příkladem judikatury z českého prostředí je nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07¹³⁰

Pojednávající o použitelnosti odposlechu získaného dle zpravodajských zákonů v trestním řízení. Usnesení vydané policejním orgánem Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV Policie ČR z Českých Budějovic, kde je záznam odposlechů zařazen mezi důkazy, se ruší na základě následujícího.

Postupem, který uvedený útvar použil, bylo porušeno základní právo na soukromí, garantované Listinou základních práv a svobod ve čl. 13 ve věci ČTS: OKFK-22/4-2007. Na tomto základě Ústavní soud nařizuje orgánu Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality SKPV Policie ČR v Českých Budějovicích odstranit a zničit záznamy ze spisu ŤS: OKFK-22/4-2007 o telekomunikačním provozu, společně se souvisejícími dokumenty.

Usnesením sp. zn. KZV 48/2007 ze dne 16. 10. 2007 vydaným státním zástupcem Krajského státního zastupitelství v Českých Budějovicích bylo porušeno základní právo na trestní stíhání jen způsobem stanoveným zákonem, zaručené čl. 8 v odst. 2 Listiny.

¹²⁹ ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/33040/1/2>. [citováno 2024-03-15].

¹³⁰ ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#ema0>. [citováno 2024-03-15].

Po prostudování uvedené judikatury a jednotlivých práv lze shledat důvody vysvětlující zrušení vydaných usnesení Ústavním soudem České republiky ze dne 29. února 2008.¹³¹ Jako příklad lze uvést: „*Zpravodajské odposlechy nedosahují garančních kvalit, které vyžaduje trestní řád (z rozhodnutí Rt 19/2004 nelze dovodit použitelnost takového důkazu) a proto (jak svrchu již uvedeno) jich nelze použít jako důkazu v trestním řízení, neboť v tomto smyslu nebyly získány zákonným způsobem.*“¹³²

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva přísně limituje použitelnost důkazů získaných při omezování základního práva na soukromí odůvodněného bezpečností. Omezení soukromí schvaluje pouze takovými způsoby, které dostatečně zaručují ochranu základních práv. Nezaručení nezneužití nebo nelibovlného zásahu do takových práv je podle vyjádření Evropského soudu pro lidská práva, i s ohlednutím na moderní technologické možnosti, ohrožení samotné demokracie.¹³³

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, stížnost č. 35623/05 ze dne 2. 9. 2010 Uzun proti Německu.¹³⁴

Soud řešil otázku, zda použití modulu GPS a sledování pomocí jeho umístění ve vozidle je zásahem do práv podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy. Směrodatným zde bylo vyjádření soudu v tom smyslu, že zásah do práv a svobod za použití GPS lokátoru není svojí měrou takový, jakým je například použití akustického nebo vizuálního sledování nebo odposlouchávání komunikace.

Takové způsoby mohou zasáhnout do práva osoby podle uvedeného článku výrazně více. A současně je jejich použitím možné získat mnohem více

¹³¹ ASPI. Online. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#lema0>. [citováno 2024-03-15].

¹³² ASPI. Online. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#lema0>. [citováno 2024-03-15].

¹³³ ASPI. Online. Dostupné z:

<https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#lema0>. [citováno 2024-03-15].

¹³⁴ JUDIKATURA. *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva*. Online.

In. Esjp.Justice.cz. Dostupné z:

http://esjp.justice.cz/justice/judikatura_esjp.nsf/WebSearch/3CDBE0C028682B8EC12581EE00532EF2?openDocument&Highlight=0. [citováno 2024-03-15].

informací, než je tomu ze sledování souřadnic GPS. Soud shledal, že vzhledem k použití poznatků zjištěných při takovémto sledování, jejich použití a zpracování jako důkazu, bylo intenzitou takového zásahu porušeno znění podle čl. 8 odst. 1 Úmluvy.¹³⁵

Soudem byla současně, vzhledem k okolnostem případu, kdy byl stěžovatel jedním ze členů teroristické skupiny plánující bombové útoky, uznána skutečnost, že sledování bylo nařizeno příslušnými úřady na základě zájmu na ochraně národní bezpečnosti a nešlo účelu v podobě získání informací docílit jinými metodami a postupy. Soudem byla vyslovena přiměřenost takového sledování. A uznal v případě odhalování trestných činů takovéto závažnosti sledování pomocí GPS souřadnic za přijatelný a přiměřený prostředek. ESLP zde uvedl do popředí důležitost při posuzování oprávněnosti intenzitu a míru zásahů do práv a požadavky podmiňující použití sledování jako prostředku zasahujícího do práv.¹³⁶

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, stížnost č. 11801/85 ze dne 24. 4. 1990 Kruslin proti Francii.

Pokud nejsou odposlechy a jiné formy sledování telefonických hovorů prováděné na základě konkrétního zákona, přímo upravujícího jeho použití, ale jsou prováděné pouze na všeobecném oprávnění vyšetřujícího soudce založeném na možnosti obecného provádění důkazů v trestním řízení, je vzhledem k závažnosti jejich využití formou zásahu do práv na soukromý život a korespondenci podle ESLP neoprávněné.

Přesnost zákonů je v uvedeném případě nezbytná a musí být založena na jasných právních podkladech. Postupný technický vývoj je jedním z důvodů nutnosti potřeby existence přesného, konkrétního, dostupného a předvídatelného zákona. Francouzská úprava neodpovídala tomuto uvedenému faktu ve smyslu odst. 2 čl. 8 Úmluvy. ESLP spatřoval nedostatky

¹³⁵ JUDIKATURA. *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva*. Online. In. Eslp.Justice.cz. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/3CDBE0C028682B8EC12581EE00532EF2?openDocument&Highlight=0. [citováno 2024-03-15].

¹³⁶ MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 141. ISBN 978-80-7598-725-9.

a ve vymezení trestných činů a kategorií osob, založený na principu proporcionality, na které mohou být odposlechy nasazeny.

Dalšími nedostatky byla neexistence časového omezení odposlechu ze strany povolujících soudců. Taktéž nedefinované náležitosti a podmínky protokolů o přepisu nahrávek, neexistence kontroly manipulace s nahrávkami nebo v oblasti nakládání s takto vzniklými nahrávkami.

Francouzský stát tak byl nepřímo přinucen vytvořit zákon přímo upravující oblast odposlechů tak, aby přinášel garanci v oblastech, ve kterých byly doposud spatřovány nedostatky. Na základě takového zákona mohou být odposlechy podle Úmluvy použity jako důkazní materiály.¹³⁷

¹³⁷ POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR. 2018, s. 84-100. ISBN 978-80-7552-378-5.

Závěr

Jedním z cílů práce je poskytnout ucelené informace o specifických prostředcích získávání informací používaných zpravodajskými službami České republiky. Domnívám se, že k pochopení prapůvodu vzniku a důvodů existence právě takových prostředků, je nutné poohlédnout se zpátky do historie. Zasadit si informace do souvislostí a kontextů. Kontextů doby, prostředí, politických a geopolitických podmínek. Zkrátka zamyslet se nad tím vším, co vedlo lidstvo k potřebě vybudovat a rozvíjet zpravodajské služby jako nástroj představující a chránící vlastní bezpečnost. Následně vymyslet a používat takové prostředky, které jej na jednu stranu chrání a zabezpečují. Na stranu druhou, ale mohou být v nesprávných rukou a v nesprávných situacích využívány právě proti tomu, co mají chránit a zabezpečovat. Z tohoto důvodu je v prvních stránkách uvedený lehký, historický exkurz, ze kterého lze vycházet a využít jej jako podklad sloužící k pochopení navazujících kapitol. Po proniknutí do historického kontextu si lze utvořit představu o jistém poučení se lidského společenství z chyb udělaných v dobách minulých, což vedlo nepopíratelně, tedy alespoň v převážné části lidských společenství k cestě k pokroku. A nejen v oblasti, které se věnuje tato práce.

Neodmyslitelnou částí práce je představení a popis principů, činností, oprávnění a kontrol zpravodajské práce. Nelze se tedy obejít bez uvedení teorie zpravodajské činnosti, včetně teorie právní vědy věnující se zpravodajské problematice, které jsou neméně důležité. Bez představy o těchto teoriích by v podstatě nešlo provádět jakoukoliv navazující a z nich vycházející praktickou činnost.

V hlavní části práce jsem představil jednotlivé specifické prostředky získávání informací používané každou zpravodajskou službou České republiky jednotlivě. Věnoval jsem se jak jednoduchému znázornění těchto prostředků na základní úrovni, což vede k jisté přehlednosti v dalších kapitolách, tak podrobnějšímu popisu jednotlivých prostředků zvláště, co byl jeden z cílů práce.

Po podrobném představení používaných specifických prostředků na českém zpravodajském poli jsem v práci uvedl obdobné prostředky používané Slovenskými zpravodajskými službami. Opět, aby byla zachována přehlednost,

jsem uvedl základní rozdělení prostředků, s následným hlubším rozbořem dílčích částí.

Srovnáním prostředků používaných u zpravodajských služeb obou zemí mezi sebou jsem docílil přehlednosti a náhledu na jednotlivé postavení těchto prostředků v právním prostředí obou zemí. Výsledkem je tedy rozdílnost mezi prostředky hlavně v oblasti jejich jednotlivých rozdělení a následném zařazení do systému zpravodajské činnosti. Výsledkem je ale fakt, že obě země používají velice podobné, takřka stejné, prostředky vedoucí k naplňování účelu existence zpravodajských služeb, a to v podobě získávání informací potřebných k zamezení negativních vlivů působících na jednotlivé oblasti zájmu zpravodajských služeb podle zákonných podmínek podmiňujících a dovolujících jejich existenci.

Jak v České, tak ve Slovenské republice je po prostudování práce jednoznačně vyplývající potřeba existence takovýchto prostředků. Stejně tak je v obou zemích kladen veliký důraz na jejich zákonné zařazení do právního systému. Těmito úpravami jsou jasně definovány situace, kdy lze jednotlivé prostředky, případně jejich kombinace využívat k dosažení cílů, a kdy nikoliv. Vždy je kladen důraz na maximální ochranu jednotlivých práv a svobod občanů. Prostředky, jež jsou předmětem této práce, podléhají velice přísné kontrole ze strany příslušných soudů. Všechny služby, včetně všech orgánů právní moci, kladou maximální nároky na ochranu práv a svobod jednotlivce a pohlíží na použití specifických prostředků získávání informací, ve slovenském prostředí obdobných prostředků získávání, jako na jednu z posledních možností k dosažení kvalitního výsledku svojí činnosti.

Poslední kapitola představuje judikaturu v podobě nálezů Ústavního soudu České republiky a judikaturu Evropského soudu pro lidská práva v podobě stížností a reakcí na ně. Judikatury jsem v práci uvedl, aby byl vidět jistý přesah v oblasti působnosti práva. Stejně jako Ústavní soud, tak Evropský soud pro lidská práva v průběhu své činnosti utváří jisté úzy vedoucí k dopomoci při rozhodování otázek věnujících se problematice specifických a obdobných prostředků pro získávání informací. Taková rozhodnutí poté slouží jako podklady pro jiná, obdobná rozhodnutí v podobných kauzách.

Z rozboru judikatur lze soudit, že i přes poměrně kvalitně vytvořené zákonné úpravy v daných oblastech se vždy najde nějaká ta pomyslná skulinka nebo situace, jež nebyla doposud soudy řešena. Takovéto situace jsou reakcí na neustále se vyvíjející technologický pokrok a pokrok v lidském myšlení. Moderní doba dovoluje a nadále bude umožňovat v závadovém prostředí a bohužel i jiném prostředí vykonávat nekalou činnost stále sofistikovanějším způsobem. Protistrana v podobě orgánů chránící práva ale bude stále reagovat na takové hrozby a bude je v co největší míře eliminovat.

Seznam použité literatury

Monografie

1. DVORNÍK, František. *Počátky zpravodajských služeb; starověký Blízký východ, Persie, Řecko, Řím, Byzantská říše, arabsko-muslimská říše, Mongolská říše, Čína, Moskevské knížectví*. Praha: Prostor, 2001. ISBN 80-7260-056-7.
2. GUMILJOV, Lev Nikolajevič. *Od Rusi k Rusku*. Bruno SOLAŘÍK(překladatel) Praha: Dauphin, 2012, s. 232-236. ISBN 978-80-7272-399-7.
3. KARAFFA, Vladimír; HRINKO, Martin; ZŮNA, Jaromír. et al. *Vybrané kapitoly o bezpečnosti*. 1.vyd. Praha: VŠ CEVRO Institut Praha, 2022. ISBN 978-80-87125-35-9.
4. MICHÁLEK, Luděk; POKORNÝ, Ladislav; STIERANKA, Jozef; MARKO, Michal a VAŠKO, Adrián. *Zpravodajské služby a zpravodajská činnost*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. ISBN 978-80-7598-725-9.
5. POKORNÝ, Ladislav; CHROBÁK, Jiří; FLIEGEL, Martin. *Zákon o zpravodajských službách ČR, Zákon o Bezpečnostní informační službě, Zákon o Vojenském zpravodajství*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. ISBN 978-80-7552-378-5.
6. POKORNÝ, Ladislav. *Instituty kriminálního zpravodajství v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva*. In MICHÁLEK, L. a kol. *Kriminální zpravodajství jako nástroj kontroly trestné činnosti a zajišťování vnitřní bezpečnosti*. Praha. Policejní akademie ČR, 2020, s. 84-100. ISBN 978-80-7251-506-6.
7. SUN-C'. *Umění války (The Art of War)*. 2. vydání. Brno: B4U Publishing s.r.o., 2014. ISBN 978-80-87222-35-5.

8. WIENER, Norbert. *Cybernetics or the Control and Communication in the Animal and the Machine*. Paris, (Hermann & Cie) & Camb. Mass 1948, 2nd revised ed. ISBN 978-0-262-73009-9.
9. ZEMAN, Petr. *České zpravodajské služby po roce 1989*. In BALABÁN, Miloš; STEJSKAL, Libor. et al. *Kapitoly o bezpečnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1863-0.

Zákonná úprava

1. ČESKO. *Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi. 2010-2024*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-153>. [citováno 2024-03-15].
2. ČESKO. *Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě*. Online. In: *Zákony pro lidi. 2010_2024*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-154>. [citováno 2024-03-15].
3. ČESKO. *Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství*. Online. In: *Zákony pro lidi. 2010-2024*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-289>. [citováno 2024-03-15].
4. ČESKO. *Usnesení č. 2/1993 Sb. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi. 2010-2024*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>. [citováno 2024-03-15].
5. ČESKO. *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.* Online. In: *Zákony pro lidi. 2010-2024*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>. [citováno 2024-03-15].

6. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>. [citováno 2024-03-15].
7. ČESKO. *Sdělení č. 209/1992 Sb. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-209?text=respektov%C3%A1n%C3%AD+soukrom%C3%A9ho+a+rodi%C3%A9ho+%C5%BEivota%2C+obydl%C3%AD+a+korespondence>. [citováno 2024-03-15].
8. ČESKO. *Zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127>. [citováno 2024-03-15].
9. ČESKO. *Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2019-110/zneni-20190424#p67_p67-1-1. [citováno 2024-03-15].
10. ČESKO. *Zákon č. 29/2000 Sb. o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách)*. Online. In: *Zákony pro lidi*. 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-29>. [citováno 2024-03-15].
11. SLOVENSKO. *Zákon č. 46/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Slovenskej informačnej službe*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-46>. [citováno 2024-03-15].

12. SLOVENSKO. *Zákon č. 198/1994 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Vojenskom spravodajstve*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1994-198>. [citováno 2024-03-15].
13. SLOVENSKO. *Zákon č. 171/1993 Z. z. Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>. [citováno 2024-03-15].
14. SLOVENSKO. *Zákon č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o ochrane pred odpočúvaním)*. Online. In: *Zákony pre ľudí.sk*. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2003-166>. [citováno 2024-03-15].
15. EPRAVO. *Judikatura a její význam pro praxi*. Online. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/judikatura-a-jeji-vyznam-pro-praxi-108857.html>. [citováno 2024-03-15].
16. ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/33040/1/2>. [citováno 2024-03-15].
17. ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#lema0>. [citováno 2024-03-15].
18. ASPI. Online. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/4/105380/1/2?vtextu=3038/07#lema0>. [citováno 2024-03-15].

19. JUDIKATURA. *Databáze vybraných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva*. Online. In: Eslp.Justice.cz. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/3CDBE0C028682B8EC12581EE00532EF2?openDocument&Highlight=0. [citováno 2024-03-15].

Webové stránky a elektronické zdroje

1. BIBLE, Český studijní překlad. In: O Bohu. Online. Dostupné z: <https://www.obohu.cz>. [citováno 2024-03-15].
2. KOHUTIA, Juraj. *Spravodajská etika*. In: ABSD. Online. Dostupné z: <https://www.absd.sk/upload/file/Kohutiar%20-%20Spravodajsk%C3%A1%20etika.pdf>. [cit.16.02.2024]
3. SLOVENSKÁ INFORMAČNÁ SLUŽBA. Online. Dostupné z: <https://www.sis.gov.sk/>. [citováno 2024-03-15].
4. VOJENSKÉ SPRAVODAJSTVO. Online. Dostupné z: <https://vs.mosr.sk/>. [citováno 2024-03-15].